Nr 4. Årg. 11. 1953.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 11. SEPTEMBER 1953 Nr 4

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson, ansvarig utgivare
Gösta Dahlberg, redaktör
Harald Lindholm
Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 4: —.
Till utlandet per helår 5: —.

E. Olofssons Boktryckeri AB
Stockholm 1953

INNEHÅLL:

	Sid.
Duglighet är flit	2
Forum: Skall kommunen bygga bostäder?	3
Hur vi arbetar: Laboratorium	4
Nordiska Kooperativa Spelen	6
Kvitter från Farstaviken	8
Krönikan	9
Resa till Schweiz	10
"Vår gård"	14
En Dalaresa	15
Plastbåten	15
Saltstänk från Farstaviken	17
Konsumspalten	17
Oxelösund	18
Västervik	18
Kanske ett dokument	19
Schack	19
Barnsidan	20
Blåsorkestern	21
Vi gratulera!	21
Från Pastorsämbetet	22
Fritt Forum	23
Brevlådan	23

Ett brev, 7 — Det glömmer vi aldrig, 8 — Ur-gustavsbergaren, 19 — Livet där, börjar här, 22, — September 22.

Omslagsbild: *Sommarens sista bad vid Grisslinge.*

Duglighet är flit

"Geni är flit". Om vi förstår ordet rätt, så inser vi nog dess sanning. Geni är väl en sällsynt gåva, men är vi flitiga, ihärdiga och outtröttliga i vår gärning, då får vi möjlighet att utföra nog så stora och imponerande verk.

Geni är flit. Tankeflit, arbetsflit, studieflit. Även om vi av naturen har en tämligen medelmåttig utrustning, så kan detta i hög grad kompenseras genom flit. Ett spänstigt sinne, en målmedveten vilja och en aldrig sviktande flit betyder oerhört mycket. Har vi dessa egenskaper, så kan vi fostra oss till ett högre mått av kunskaper och bildning, duglighet och inflytande.

I alla våra förehavanden är fliten, den oböjliga uthålligheten, en väldig tillgång. Tack vare fliten har många små och anspråkslösa människor skapat stora livsverk. Det är den trägna fliten som för våra strävanden framåt.

Detta gäller kanske alldeles särskilt våra studier. En man, som på sitt område gjort goda och mycket uppmärksammade insatser, säger att hans begåvning säkert är av det vanliga måttet. Någon utpräglad studiebegåvning har han inte haft, men han har istället haft en ovanlig envishet och flit. Så har han också växt till i visdom, förmåga och anseende, och detta har resulterat i en betydande livsgärning.

Geni är flit, hette det. Om vi inte vill använda ett så pretentiöst ord som geni, så låt oss välja ett annat: duglighet. Det begreppet innefattar något, som vi alla så väl behöver. Vad vi måste eftersträva, det är kompetens för de växande och växlande kraven, de mötande uppgifterna. Vår personliga duglighet spelar en mycket stor roll, i första hand för oss själva, men även för familjen och kamratkretsen, yrkesutövningen och samhällslivet.

Lysande begåvning och geni i all ära — men det är nog inte på detta som det i första hand beror, hur vi ska lyckas med våra uppgifter. Våra karaktärsegenskaper och vanor betyder nog det allra mesta. De betyder långt mera, än vad vi vanligen föreställer oss.

Vi vill ju alla lyckas med det, som

vi sysslar med. En naturlig och självklar önskan. Men ska denna vår önskan bli verklighet, så fordras framförallt målmedveten vilja och ståndaktig uthållighet. Med mindre går det inte.

Våra ansträngningar och studier kan ge strålande resultat. Vi kan påverka karaktärsdaningen, likaväl som vi kan fostra oss till kunnighet för livsuppgiften. Vad som i första hand fordras, det är ambition och handlingskraft, ihärdighet och flit.

Det finns ju bland oss en mångfald olika kynnen och typer. Vi har inte precis samma skaplynne. Och just ifråga om uthållighet och flit finns det många olika grader. Men även här gäller det, att vi kan ta vårt öde i egna händer. Vi kan undertrycka de mindre önskvärda egenskaperna och utveckla de bättre. Vi kan göra det till en god vana att vara aktiva och flitiga. Detta är ett nyttigt och nödvändigt led i vår självfostran.

Man talar ibland om tro, som flyttar berg. Ja, berg av svårigheter kan flyttas av tro — och flit.

Det finns många strålande bevis för den saken. Vi har väl, lite var, mött talande och övertygande exempel på vart beslutsamhet och flit kan leda, när intresset och krafterna samlas kring nyttiga ting.

Vi har ju dessbättre i vår tid rika möjligheter till utbildning och fostran. De tidigare generationerna har inte haft det lika bra förspänt. Vi bör sätta en heder i att ta vara på tillfällena och möjligheterna. Vi kan fostra oss till bra och dugande människor — om vi beflitar oss om den saken. Och det ligger ju i vårt eget intresse.

Duglighet är flit. Det kan vi gärna ta och skriva opp!

V. J.

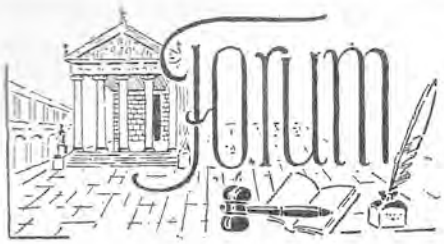

Skall kommunen bygga bostäder?

Då Gustavsbergs kommun står i begrepp att bygga hyresbostäder kan det kanske vara på sin plats att anföra några skäl för och emot en dylik bostadsproduktion.

För att motverka privat hyresspekulation och jobberi inom bostadsbranschen åligger det närmast kommunerna att sörja för den behövliga bostadsproduktionen. I varje fall torde det inte vara industrins uppgift att bygga bostäder för de anställda, även om detta varit ganska vanligt i vissa brukssamhällen. Denna form av tjänstebostäder har medfört att den anställde varit bunden vid en viss industri, trots att både lust och fallenhet mången gång gjort det naturligare att vederbörande arbetat inom något annat verksamhetsområde. Att på detta sätt sammankoppla bostaden med anställningen har med rätt eller orätt betecknats som "slavkontrakt". Krav har därför höjts att detta tvångsäktenskap mellan bostad och arbete skulle upplösas. Den anställde borde ha rätt att välja arbete på den plats och inom den bransch han bäst tyckte om.

Av de bostäder som finns i Gustavsberg äges i runt tal 99 proc. av Gustavsbergs Fabriker. Detta har skapat ett speciellt gustavsbergsproblem. De hyror som utgår för en modern lägenhet kan kännas betungande i förhållande till inkomsten och dock lämnar fabriken en betydande subvention. Man har beräknat att de sammanlagda subventioner som fabriken lämnar till sociala ändamål för de anställda, belöper sig till c:a 90 öre per arbetad timme. Av detta utgöres närmare hälften av bostadsbidrag.

En industri som belastas med dylika utgifter måste så småningom få vissa svårigheter att klara sig i den tilltagande konkurrensen med industrier inom samma bransch, som saknar sådana omkostnader. Men inte nog med detta — industrins förmåga att betala en högre penninglön minskar i samma grad som utgifterna för det sociala ökar. Våra möjligheter att erhålla bättre betalt minskar med precis samma belopp som fabriken lägger på det sociala området.

Den indirekta lön som subventioner av olika slag utgör har inte alltid visat sig så lockande vid nyanställning av arbetskraft. Företag som betalat en högre penninglön men som saknat sociala förmåner, har i regel haft lättare att skaffa folk, än sådana företag som betalat lägre löner och högre sociala förmåner. Detta är nog det allmänna omdömet under de senaste årens högkonjunktur. Ungdomen har därvid allt för kortfristigt sökt sig till industrier med höga penninglöner. Följden av detta har medfört en tilltagande förgubbning i industrier där en del av lönen utgjorts av naturaförmåner. Vådorna av en dylik utveckling är allt för uppenbara för att närmare behöva beröras.

Om nu tjänstebostäderna utgör en ekonomisk belastning för industrin, om de därjämte utgör en tvångströja för de anställda vid fabriken, ja då återstår endast för kommunen att bygga hyresbostäder. Detta skulle då medföra att vi fick fri hyresmarknad, icke blott för de anställda vid fabriken utan även för lärare, hantverkare och övriga som är verksamma i samhället. Från industrins sida kan på goda grunder anföras, att vår uppgift är att tillverka industriprodukter, och då får kommunen bygga bostäder, tvättstugor och andra för samhället nödvändiga inrättningar. Ja, man kan till och med framhålla, att förutsättningarna för en utbyggnad av industrin, är att samhället sörjer för bostadsbeståndet.

Med hänsyn till nuvarande byggnadskostnader kan det vara förklarligt om man blir lite betänksam inför en kommande kommunal bostadsproduktion. Betänksamheten blir större om man gör en jämförelse mellan vad fabrikens bostäder betingar i hyra i förhållande till den hyra som betalas för kommunens bostäder. För en modern bostad uppförd av Gustavsbergs Fabriker betalas en hyra av cirka 25 kronor kvadratmetern, medan bostäder uppförda till självkostnadspris i kommunens regi betingar ett pris av cirka 35 kronor kvadratmetern. Även om man räknar med ett mindre statligt utdrag för de kommunala bostäderna blir dock prisskillnaden ganska betydande. Här kommer vi fram till en besvärlig frågeställning. — Skall de människor som bor i kommunens bostäder betala en högre hyra än de som bor i fabrikens bostäder? Eller skall kommunen i likhet med fabriken lämna subventioner till sina hyresgäster? Någon subventionering från kommunens sida kan knappast påräknas, utan bostäderna kommer att uthyras till självkostnadspris. Däremot kan på goda grunder antagas, att följdverkningarna av en kommunal bostadsproduktion, leder till en hyresstegring av fabrikens bostäder. Med all sannolikhet kommer det även att bli aktuellt med en omläggning av nuvarande hyreskompensation så att denna inräknas i lönen. Om detta resonemang är riktigt skulle ett kommunalt bostadsbyggande ge företagsledningen vid Gustavsbergs Fabriker ett lägligt tillfälle att genomföra en allmän hyresjustering uppåt. Utvecklingen själv skulle i så fall påskynda detta, annars torde ett utbrett missnöje bli rådande hos de som arbetar vid Gustavsbergs Fabriker under samma löneförhållanden men som bor i kommunens bostäder mot en högre hyra.

Att bygga kommunala bostäder, med åtföljande hyresreglering, torde även aktualisera frågan om vilken dyrort Gustavsberg skall tillhöra. Nuvarande dyrortsgrupp baseras till stor del på den jämförelsevis låga hyra som tillämpas i samhället. En högre dyrort skulle automatiskt medföra en högre lön för sådana som är anställda i allmän tjänst. Ja, till och med skomakaren skulle kunna få ett högre pris för sina halvsulningar. För de som är anställda vid Gustavsbergs Fabriker och har sin lön reglerad genom kollektivavtal inträffar ingen liknande lönelyftning. Här kan visserligen förhandlingar begäras med åberopande av det ändrade läget, men en eventuell löneökning blir dock helt beroende av företagets ekonomiska bärkraft.

De närmaste årens sannolika utveckling i Gustavsberg kommer att löpa efter ovanstående linjer. Erfarenheten från vad som skett i ett flertal svenska brukssamhällen ger stöd för detta. Det kan visserligen anföras att andra kommuner bygger hyresbostäder med enbart goda erfarenheter. Gustavsberg intager dock, i detta liksom i många andra avseenden, en särställning. Alla samhällsfrågor måste därför behandlas från de speciella förutsättningar som finns i denna säregna kommun. De sista resterna av säregenhet skulle dock försvinna om den kommunala bostadsproduktionen ledde till att tjänstebostäderna avskaffades och den fria hy-

Hur vi arbetar

5. *Laboratorium och forskning*

Porslinsfabrikationen tillhör liksom all keramisk tillverkning den oorganisk-kemiska industrien. Den framställer således genom en kemisk och mekanisk process en produkt av material, hämtade från mineralriket. Varje kemisk industri av någon betydenhet kräver ett laboratorium, där tillverkningsprocessen kontrolleras, kvaliteten på råmaterial, halvfabrikat och färdig vara i olika avseenden undersökes och ett utvecklingsarbete mot nya produkter bedrives.

På Gustavsberg har vi också ett välutrustat laboratorium. Vid sidan av detta har inrättats en fristående forskningsavdelning, som förestås av Professor Steger. Laboratoriets personal består utom mig själv av fyra högskoleutbildade ingenjörer, varav två har teknisk och två akademisk examen, vidare två ingenjörer med annan teknisk examen, fyra biträden för det ordinarie laboratoriearbetet, ett biträde för kondensatortillverkningen, en sekreterare, som samtidigt är bibliotekarie, och slutligen en mekaniker för apparatbygge och reparationer.

I det följande skall jag försöka ge läsaren en inblick i vårt dagliga arbete på laboratoriet.

Kontroll av fabriksdriften.

Ett driftslaboratoriums viktigaste uppgift är att genom ständiga provningar av råmaterial, halvfabrikat och färdig vara söka förebygga fel i fabrikationen. På grund av den långa arbetsprocessen i en keramisk tillverkning kan ett fel, som ej upptäckes och avhjälpes i tid, åstadkomma stor skada och äventyra hela det ekonomiska arbetsresultatet. Detta kontrollarbete förefaller för nybörjaren kanske enformigt och tålamodsprövande, men hör dock till våra viktigaste uppgifter.

Exempel på dylika arbeten är undersökning av leror, kemikalier, gips, oljor, plaster o. d. för porslinsfabrikerna, badkarsfabriken och plastavdelningen. Lerorna underkastas kemisk analys och vissa fysikaliska bestämningar, såsom fuktighet, krympning i torrt och bränt tillstånd, kornstorleksfördelning (sedimentationsanalys), vattenupptagningsförmåga efter bränning till olika temperaturer, plasticitet, gjutbarhet, mjukningstemperatur, brännfärg o.s.v. På liknande sätt kontrolleras massorna.

Det färdiga godset eller provkroppar, som passerat tillverkningsprocessen, undersökes på hållfasthet i mekaniskt, termiskt och elektriskt avseende. De mekaniska undersökningarna omfattar hållfasthet mot böjning, drag, tryck och slag, de termiska hållfasthet mot temperaturväxlingar, de elektriska mot över- och genomslag, mätning av motstånd, kapacitet, förluster i högfrekvensfält o. a. Vidare provas glasyren på hårdhet, förmåga att motstå kemiska angrepp och säkerhet mot glasyrsprickor. Det sistnämnda provet sker genom godsets upphettning i ånga av 10 atö i autoklav under en timma, då sprickor ej får uppstå. De tättsintrarade materialen, t. ex. benporslin och högspänningsporslin utsättes för 200 atös tryck vid rumstemperatur i en autoklav med färglösning. Efter en sådan behandling i 24 tim. får färgen ej ha trängt in i godset. Ett annat sätt att prova säkerheten mot glasyrsprickor är den av Professor Steger uppfunna metoden att mäta spänningen mellan glasyr och skärva. Vid prov av överglasyrdekorernas syrafasthet får ej färgens intensitet eller kulör ha förändrats efter en behandling med 3 proc. saltsyra under 3 timmar.

För badkarsfabrikens räkning undersökes emaljens hårdhet och motståndskraft mot slag, vridning, böjning och kemiska angrepp. För plasttillverkningen bestämmes på liknande sätt plasternas hållfasthet, mjukningstemperatur, anlöpningstemperatur o. a.

Ovan uppräknade kontrollarbeten utföres av sedan flera år tränad per-

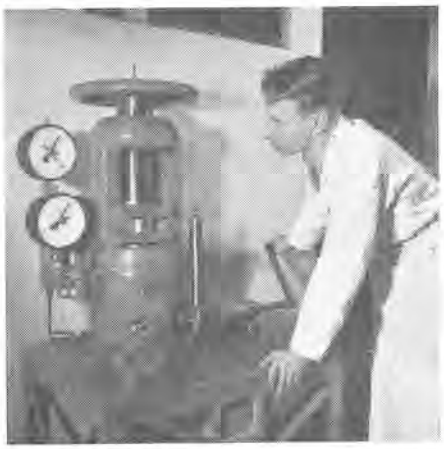

I en hydraulisk press provas tryckhållfastheten på våra tekniska material.

Kemiska laboratoriet, där råmaterial och hel- och halvfabrikat undersökas analytiskt.

---

resmarknaden infördes. Vill vi att kommunen skall bygga bostäder måste vi även finna oss i de omställningsproblem som detta kommer att medföra. En hyresökning som motsvaras av en lika stor löneökning skulle i detta fall leda till en lokal engångsinflation. Kanske är detta att föredraga framför nuvarande sammankoppling av bostäder och anställning.

En kommunal bostadsproduktion är slutligen en fråga om samhällets fortsatta utveckling. Även om inga nyinflyttningar sker torde nuvarande befolkningsunderlag leda till en viss folkökning. Dessa människor måste beredas såväl arbete som bostad.

Enkelt uttryckt blir saken sålunda: Fabriken upplåter mark och kommunen bygger bostäder. Av det tillgängliga markområdet avstyckas en del till privat egnahemsbebyggelse. Följden av detta skulle således bli en fullständig rätt att välja arbete och en lika fullständig rätt att bo kvar i samhället för den som så önskar. På dessa områden är en fortsatt ständig kontakt nödvändig mellan kommunen, företagsledningen och fackföreningen. Kan detta leda till positiva resultat då har även det önskvärda blivit det möjliga.

Axel Öhlund.

sonal. De kemiska av Birgit Granborg och Angelo Gatti, de mekaniska och fysikaliska av Verner Rehn, Agne Rosén, Helmer Karlsson och Tord Johansson, under överinseende av Gunnar Lander.

Forskningsuppgifter av teknisk karaktär.

Till dessa arbeten hör utexperimenterande av nya massor, glasyrer, hjälpmaterial av olika slag. Hit räknas också bekämpande av svårare fel i fabrikationen. Kräver dessa ett djupare studium överlämnas arbetet till forskningsavdelningen. Ibland engageras Silikatkemiska institutet eller Sveriges Geologiska Undersökning, om det gäller undersökningar, som kräva en speciell apparatutrustning. Då nya tillverkningar och fabrikationsmetoder skall införas, måste dessa ofta föregås av ett ingående forskningsarbete. Jag skall nämna några exempel. Gunnar Lander har utfört ett omfattande experimentarbete för att få fram det av oss patenterade materialet "novarlit" med liten temperaturutvidgning, vilken gör det användbart till keramiska stekpannor o. d. Sven-Erik Dahlgren har varit sysselsatt med en mängd kemiska och fysikaliska problem i samband med badkarsfabrikationen. Resultatet av ett sådant arbete är den driftfärdiga avemaljeringsanläggningen. Nils Lundqvist är vår fysiker och har tillsammans med Agne Rosén och finmekanikern Oskar Ruttner byggt flera av våra laboratorieapparater. Han har också utvecklat våra kondensatormassor och kommit fram till flera i tekniskt avseende värdefulla material, av vilka en del visats på den senaste utställningen för radiomaterial.

Driften av fabrikernas slamhus och färglaboratoriet.

Slamhusen sortera direkt under laboratoriet och utgöra en rent driftsmässig arbetsuppgift för oss. Lennart Backman har fått på sin lott att sköta dessa avdelningar med hjälp av Bengt Nordin i TPF:s slamhus, Gunnar Bergvall i HPF:s slamhus och Kurt Säfström på färglaboratoriet.

Inköp och lagerhållning av råmaterial och hjälpmaterial.

Ansvaret för inköp av dessa varor åvilar laboratoriet, dock ej motsvarande befraktningar, som faller på inköpsavdelningen. Värdet av de årliga inköpen uppgår till c:a 1 milj. kronor. Huvudparten av råvarorna utgöres av leror från England.

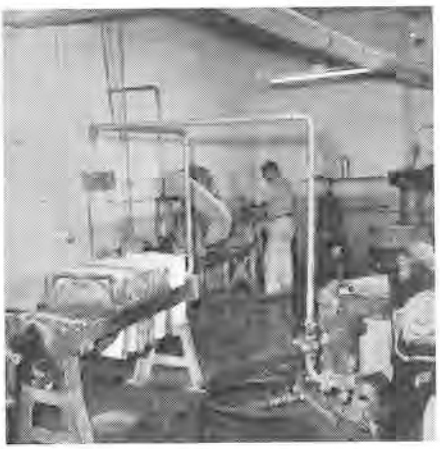

Laboratoriet har ett slamhus i miniatyr med apparater och maskiner motsvarande driftens. Alla massor och glasyrer provköras här innan de får gå ut i större skala.

Fabrikens bibliotek.

Inköp och in- och utlåning av böcker och tidskrifter hör till laboratoriets åligganden. Boklånen från andra tekniska bibliotek har oavbrutet ökats likaså vår egen utlåningsverksamhet. Distributionen av facktidskrifterna kräva ett avsevärt arbete, då de nu uppgår till ett antal av 175 st. Tack vare företagsledningens alltid visade intresse för den tekniska litteraturen förfogar vi nu på Gustavsberg över ett värdefullt bibliotek på c:a 2.400 vol. och med en del tidskriftsårgångar, som vi t. o. m. äro ensamma om i landet. På laboratoriets personal vilar även skyldigheten att genomgå den löpande fack- och patentlitteraturen inom vårt arbetsgebit. Biblioteket har efter Ellen Sanders mångåriga tjänst övertagits av Sture Engstrand. Till hjälp har han Vanja Österberg.

I denna apparat, s. k. autoklav, utsättes godset för vattenånga av 10 kg tryck. Här framkommer alltså om porslinet har benägenhet att bilda glasyrsprickor.

Kondensatortillverkningen.

Sedan krigets dagar har vi på laboratoriet haft i gång en kondensatortillverkning för radioändamål. Denna tillverkning startades på anmodan av försvarsmakterna, då man befarade en avstängning från de tyska leverantörerna. Av samma strategiska orsak har också tillverkningen hållits vid liv. Vi har, som förut nämnts försökt utvidga detta verksamhetsområde. Lennart Backman och Sören Rolf handhar den mer än tioåriga verksamheten. Rolf utför det kvalificerade arbetet från massa till färdigmonterad kondensator.

Tillsyn och kontroll av vattenverket.

Kontrollen av dricksvattnet enligt gällande lagbestämmelser kommer på laboratoriets arbetsprogram, liksom planeringen för utbyggnader av pumpverk, filter och ledningar från de olika vattentäkterna. Utvecklingen av Gustavsbergs vattenverk har varit betydande under de sistflutna tio åren. Kapaciteten har sålunda mer än fyrdubblats och förbrukningen av vatten är nu högre, än den var för hela Stockholms stad i slutet av förra århundradet.

Rådgivning till kunder och reklamavdelning, kommittéarbeten m. m.

Allmänheten är ibland rådvill, när det gäller att rätt handhava våra produkter och har därför behov av att fråga oss till råds. Ofta behöver reklam- och försäljningsavdelningarna vissa tekniska fakta för sitt arbete, och det blir då vi på laboratoriet, som i första hand får lämna dessa. En fabrik av Gustavsbergs storlek är alltid representerad i statliga expertkommittéer. Gunnar Lander och jag är medlemmar i sådana kommittéer inom Svenska Elektriska Kommissionen och Sveriges Standardiseringskommission.

Under ovanstående åtta huvudrubriker har jag försökt att ge läsaren en föreställning om, vad vi syssla med på laboratoriet. Det är givet, att vi få åtaga oss en hel del uppgifter utanför denna ram. I viss mån måste vi fungera som en brandkår. Uppstår ett fel i tillverkningen, sättes alla tillgängliga klutar till för att snabbt få bort felet, men liksom inom brandskyddet är de förebyggande åtgärderna alltid av stor vikt. Härigenom tillförsäkras fabrikationen en lugn och störningsfri drift.

Harry Nordgren.

Nordiska Kooperativa spelen

Defileringen på Farstaborg.

Det blev en verklig folkfest i Gustavsberg och på Farstaborg under de dagar som de Nordiska Kooperativa Spelen höllos här den 17—21 augusti.

Då Spelen öppnades hade rekordpublik bänkat sig på den vackra idrottsplatsen, där byggmästare Göransson och hans gubbar åstadkommit en mötesplats för de 100 ungdomarna, som gav en pampig inramning till den perfekta defileringen. Efter vår stronga Blåsorkester svängde fanborgen med Regnbågsflaggan i teten, följd av blomsterflickor i bygdedräkter och funktionärer. Så kom Danmarks, Norges och Sveriges idrottstrupper i tävlingsdräkter, med damerna först. Danmarks knubbiga piger, Norges söta jenter och Sveriges välväxta flickor tog de mesta applåderna av den artiga publiken. Under fanfar gick den kooperativa flaggsymbolen i topp, varpå Artur Teglund hälsade deltagarna välkomna och förklarade Spelen öppna. En dansk och en norsk tös överlämnade blommor och så klämde orkestern i med Fanfarmarsch. Nu fick lagkaptenerna var sitt välkomstfång av blommor av våra flickor i bygdedräkt och så satte utmarschen igång under taktfasta applåder från läktarradernas förtjusta publik.

Den första kampen i handboll på den smaragdgrönt läckra gräsplanen inleddes med matchen Danmark—Norge. Danmark, som levde högt på kanonerna Emy och Ragnhild vann med 8—3 och bärgade sina första 2 poäng. Fotbollskampen, där norrmännen överraskade med ett snabbt spel, blev också en seger för de robusta danskarna, vars f. d. landslagsmålvakt inte lät lura sig. Det blev hela 4—0 till Danmark. — Tisdagskvällens möte mellan Norge och Sverige hade samlat 600 åskådare, som nu fick bevittna hur de säkra flickorna från Konsum, Stockholm utklassade de tappert kämpande norska töserna med 15—0. Det var stil och elegans över Anna-Lisas och Valborgs spel och skott och Mona i målet tog alla bollar. Det var kattens lek med råttan, men Jorun, Irene och Aud m. fl. "tappte" med soliga leenden. De har som bekant i Norge den bestämmelsen att "aktiva" ej få ställa upp i korptävlingar. I fotbollen fick göteborgarna ligga i hårt, men vann på sin rutin med 3—0 över Norges något ojämnare lag. — Det rådde landskampsstämning på Farstaborg när Sverige ställde upp mot Danmark. Våra flickor säkrade guldmedaljen med 13—0, men pojkarna lyckades trots många goda tillfällen inte näta. Den spännande matchen, som helt fångade publiken slutade oavgjord och därmed hade Danmark åter tagit mästerskapet i nordisk kooperativ fotboll. — Vid fredagens vänskapsmatcher nöjde sig Konsumflickorna med 4—2 mot den dansk-norska kombinationen i handboll. Gustavsbergs A-lag, som vinnlade sig om att spela god och försiktig fotboll, kopierade torsdagens målsumpningar och fick nöja sig med 0—0 mot den starka kombinationen från grannländerna och Götet. — I en rund färggrann ring tog så samtliga deltagare i Spelen avsked av gustavsbergarna, varvid Spelens överledare tackade den trivsamma publiken och de välvilliga gustavsbergarna för stämning och god sport på Farstaborg. Som minne överlämnade han till gustavsbergspojkarna en fotboll med samtliga deltagares namn. Under fanfar sänktes samtliga flaggor och de trivsamma Spelen på Farstaborg 1953 var slut.

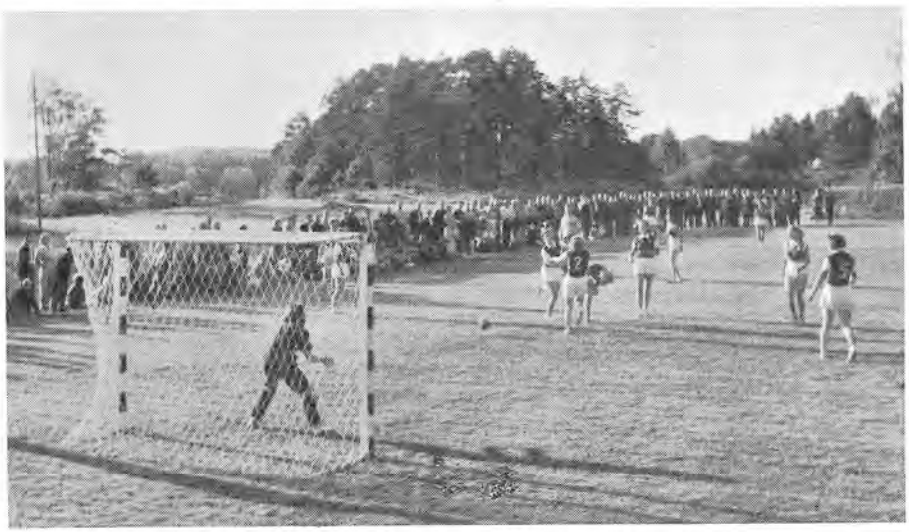

Sverige—Norge 15—0.

Segrande svenska flickor.

De gästande trupperna hade sin förläggning på Skevik, där värden Lundin bjöd riklig föda, bad och kanotutflykter. Torsten Rolf lockade ut ungdomarna till terränglöpning på "idealtid" och här vann Norge dubbelseger. I en poängjakt på torsdagen triumferade Danmark med ledaren Thorkild Kristensen i toppen. — Efter lunchmålet varje dag fick man intressanta informationer av sakkunnigt folk kring gemensamma strävanden. Där talade Nils Goude om Unesco, Harald Elldin om Nordisk kooperation och gav intressanta och tankeväckande jämförelser. Arne Andersson berättade om Föreningen Norden och dessutom fick Folksam och Persil ordet bland de pigga ungdomarna, som trots den lilla språkförbistringen ansträngde sig att följa med och lära känna våra arbetsförhållanden och synpunkter. Besöket på porslinsfabriken och bussutflykten till Kvarnholmen uppskattades livligt och när man så därtill hann med en fri eftermiddag i Stockholm för bio och Tivoli, förstår man att veckan har varit intensiv. På kvällarna samlades man till "samvaer" på Skevik och här turades man om att bjuda på underhållning. Göteborgarnas klämmiga gäng sjöng och spelade, danskarna spexade och framförde en dråplig "Mona Lisa", de norske sjöng, berättade historier och diktade. Och så dansade man förstås — när man sov det vet jag inte. Men när man är ung orkar man mycket.

En grottafton på onsdagskvällen i Skevikskyftan blev kulmen på den trevliga samvaron. Kring den flammande stockvedsbrasan tog man plats till manskörens sång ur bakgrunden. På spett vändes de helstekta fåren och under Gösta Frohms ledning ljöd allsången med kläm. Bröd, korv, får och must räckte till alla, som sökt sig till grottan. Grottans ande visade sitt glada ansikte och under groteska skuggbilder mot klippväggarna dansade man i dubbla omgångar en livlig Hockey-Cockey. Vid fackelsken tågade man åter genom den mörka skogen till Skevik efter att ha upplevt "en fantastisk" kväll.

På alla fyra över mållinjen i terränggloppet.

Grottaftonen.

Segrande danska drenger.

Prisutdelningen förrättades vid en supé på fredagskvällen, dit gäster från fabriken, kommunen, Konsum och idrottsföreningen inbjudits. Rolf Gjers framförde KPA:s och deltagarnas tack till företaget och överlämnade guldplakett och blomster till Artur Teglund, som svarade med att erinra om att det innebär stort ansvar att vara kooperatör — icke blott till namnet utan också till gagnet. Därpå följde en ström av utväxling av blommor , priser och tack, understrukit av hurrarop och sång. Skeviks Frida fick en dikt från tacksamma danska matfriare och det norska laget var sin tröste-jubileumsöl. Lindholm fick en blomsterkvast för det vackra vädret. Vad man särskilt uppskattade var minnestallriken från Gustavsbergs fabriker. Den kommer att erinra om en trivsam idrottsvecka i en underbar miljö.

Och så dansade man — och har man inte slutat, så dansar man väl än i dag.

Gösta Dbg

Ett brev

INGA SVENDSEN från København har just nu sänt mig ett brev och berättat om sin resa till Gustavsberg, om Spelen och upplevelserna här. Det kom litet sent, så jag måste nöja mig med att citera några rader . . . "Denna Dags Aften" skriver hon om Spelens öppnande, "oprandt for os alle det Begivenhedsrige Øjeblick, da vi marscherade ind paa Stadion — det var en Oplevelse, som man sent vil glemme." Och vidare: "Det vanskeligste at fortolke er den uforglemmelige Aften i Grotten, den fantastiske Stemning . . . der er sikkert mange der har knust en lille Taare . . ." "Fodboldskampen, er jo altid naar Sverige og Danmark mödes spaendende — men denne Kamp tror jeg nok hvad Spaending og Dramatik angaar overgaar alt andet. Hvis Svenskerne er skuffede, er de velkomne til en ny dyst i København 1955 . . . Det var med vemod i Sindet vi hörte Afblasningen af Staevnet og saa Flagene glide ned . . . Man maa leve videre paa Minderne."

Ja, tack ska Du ha Inga för Ditt långa brev. Och tack för komplimangen för min krigsdans och hejningarna. Men dansken skal heve klø 1955!

RED.

Danskarnas "Mona-Lisa".

Ett minne för livet.

Spelens överledare, Rolf Gjers, som här ovan får en blomsteruppsats från en dansk flicka vid avskedsfesten på Skevik, har bett oss ge plats för följande uttalande:

De femte Nordiska Kooperativa Spelen är slut och deltagarna är nu åter på sina hemorter i Danmark, Norge och Sverige. Man tar knappast miste om man påstår att vi alla har lite svårt att samla tankarna kring arbetet. Fingrarna slappnar över skrivmaskinstangenterna och den norske pikens blick blir drömmande, hon är i Skeviksgrottans mystiska dunkel. Och Peder nere i Danmark glömmer plötsligt vad han skulle hämta i lagerrummet, i tankarna är han åter på Farstaborg och publikjublet brusar i hans öra. Ja så djupt har upplevelserna i Gustavsberg denna augustivecka rotat sig, att det tar tid innan man åter riktigt blir sig själv igen. Och glömmer den, det gör vi aldrig. Gustavsberg har inte för oss blivit en plats vilken som helst, det har blivit ett begrepp omfattande hjärtlighet och samhörighetskänsla. En vän natur med innebyggare som har det trivsamt omkring sig och som heller inte lämnar någon möda ospard för att främlingar skall känna hemkänsla, det är Gustavsberg i ett nötskal. Ni som bidragit till att göra dessa spel till en sådan upplevelse för oss, Ni som på allt sätt gett oss Ert stöd, och Ni som på Farstaborg skapat den goda stämningen, Ni alla tag emot vårt enkla tack, det kommer från hjärtat på oss alla. Vi glömmer Er aldrig, Ni har gett oss ett minne för livet.

R. Gjers.

Farväl då till sommarn, snart marken är bar
och flyttfågeln söderut vänder.
Det blir bara jag och fiskmåsen kvar
att gnabbas om vad som händer.
Vi har haft semester och passade på
att känna på värme och sol båda två
i sydliga vinstänkta länder
bland trevliga vänner och fränder.

Men värme fanns också på Farstaborg
i Nordiska bollspelsstriden.
Det var idel glädje och blott litet sorg,
när veckan till ända var liden.
Och Göranssons verk, som gjordes i hast,
det tyckte vi alla var extra vasst.
Nu fattas blott löparbanssviden
den kommer väl också med tiden.

För knuttar med bågar var Ekvallen vikt,
och man blev ju mäkta förvånad
varför är kisen som klarade slikt
så ofta begabbad och hånad?
Han visade tecken och säkerhet
och motorbullret var jämnt och diskret.
Nu motviljan anses utplånad.
Men tävling bör göras var månad.

Här har fångats kräftor i hundratal
— med mängden man ofta lär ståta.
Och ivern var stor, men klippan var hal,
en hamnade visst i det våta.
Nu tänder man lyktor och fyrverkeri
och dricker en del till Turalleri.
Och snart börjar höstregnen gråta
att sucka dock föga lär båta.

Ty nu börjar gro vad till våren ska opp
då knopparna åter brista.
Nu anden skall tränas i varje kropp.
Vi klubbarnas möten bevista.
Nu kommer den tid då den håglöse står
vid busskiosken med klagan så svår
och ej kan finna en gnista
i detta hans samhälle "trista".

Att skriva är liksom kleptomani
så har oss de visa förklarat,
att dikta är utslag av psykopati.
Det kunde ni dock mig besparat!
Här skriver man Gustavsbergaren full
och så slås som korthus ens lusta omkull.
Men det ska de dock ha besvarat:
Det var roligt, så länge det varat!

LERGÖKEN.

Det glömmer vi aldrig!

Den trivsamma förläggningen på Skevik, de förträffliga arrangemangen, den vackra idrottsplatsen och den intresserade publiken är bestående intryck hos våra gäster under en minnesrik vecka under Regnbågsflaggans tecken. Vid avslutningssamkvämet på Skevik får jag en dans med ovanstående tre huldror från Danmark, Sverige och Norge, varunder jag inhämtar följande:

INGA SVENDSEN: från Köbenhavn: "Det er sørgeligt at de herlige dage nu er forbi. Jeg kommer aldrig til at glemme dem. Naturligtvis er jeg stolt over at de danske drenge vant fodboldskampen, men de svenske var også gode. Og de svenske håndboldspiger var fantastiske. — Saerdeles staemningsful var inmarschen på jeres smukke idraetsplads, grotteaftenen — og solnedgangen ved Skevik på torsdagsaftenen. Sådanne dage og farver ser vi ikke i Danmark."

MONA IPSONIUS från Enskede: "Vilken grann handbollsplan ni har härute. Jag är glad att jag klarade buren från mål mot Danmark och Norge — och de där två tröstmålen som kombinationen fick var dem väl unt. Jag tycker hela veckan har varit jättekul. Särskilt tänker jag på grottaftonen med de lustiga skuggbilderna när vi dansade Hockey-Cockey, de spännande matcherna och det skapliga vädret."

IRENE EIDE från Oslo: "Det er så meget som har vaert morsomt. Publikum og heiagjengen var finfin. Jeg er aldeles hes. — Det er bare gröten og det söte brödet som jag ikke kan like. Vi fra Norge tapte selvfölgelig, men du forstår vi har bare "amatörer" med, men vi er like glade for det. — Det har vaert fest vaer dag og bare hygglige mennesker har vi truffet. Nydelig porselen har vi sett og den her minnestallerkenen skal jeg sette på veggen derhjemme og se på når jeg er bedrövet — da skinner jeg nok opp igjen."

Får jag lov till en hambo?

Gösta

Fotbollen spurtade före semestern, då Gustavsbergs A-lag slog det finska laget Wasa, vilka hade landslagsspelare i anfallet. Vår målvakt fick en knäpp och var ovanligt säker. Nu kämpar laget i Div. IV, till att börja med rätt bra. I *fabriksmästerskapet* vann TPF på "bättre målkvot". De hade 3—3, BKF 2—2 och HPF 1—1 och samtliga 4 poäng.

I kooperativa alliansen korades finalisterna vid spännande uppgörelser på Farstaborg den 12 juli. Göteborg vann rättvist över Köping och Söderhamn och Stockholms-Konsums handbollsflickor utklassade Hälsingborgsflickorna. Vår nya handbollsplan fick beröm för svikt och läge. — Och så är det dukat för Kooperativa Nordiska Spel. Men därom på annan plats i tidningen.

Konsums Familjefest söndagen den 16 augusti gynnades av vackert väder och många familjer hade sökt sig till Folkparken, då Blåsorkestern började sin konsert. Efter lekar bjöds på saft och kakor och de äldre fick en svängom. Barnkarusellen under ledning av Skrammel-Nisse och Lekfulla Rolf, välkända från Radion, blev en trevlig tillställning, där barnen fick medverka. Barnen bildade orkester och musicerade både med takt och ton å skilda instrument.

Vi kan spela fioliolej.

Stjärnknuttetävlingen den 26 augusti som på försök arrangerades av Trafiksäkerhetskommittén och Värmdö MS-sektion, samlade 15 deltagare och mycket åskådare. De olika kontrollerna vid vägkorsningar och kurvor voro noggranna men prickbelastningarna blevo trots detta icke så många, vilket visar att grabbarna kan köra hyfsat. Att de också behärskade bågarna visade de vid balansprov och kringelkörning på Ekvallen. Vi följde några åkare i bil och det var rena söndagsskolan. T. o. m. vid 40-km-skylten genom samhället slog man ned farten på pricken. Men man friskade gärna på till 80 knutar på asfalten därutanför. Tävlingen, som leddes av H. Söderström, Ålstäket och refererades av tidskriften Teknik, bör bli obligatorisk varje år. Lär sig grabbarna att visa vett och inte köra bara för fartens och bullrets skull så blir de kanske populära så småningom. Till stjärnknutte den här gången korades Kjell Olofsson.

Mariaplans flaggstång invigdes högtidligen den 11 aug. Blåsorkestern spelade Fanfarmarsch med bravur, undertecknad fick nöjet att tala och höja levet, och så fick vi gott kaffe och tårta från Vita Hästen. Det var en varm och vacker kväll med mycket folk.

Earl Warren och Morrisson den förre guvernör i Californien, den senare f. d. engelsk utrikesminister räknar jag nu i min bekantskapskrets, sedan jag skakat hand med dom vid deras besök i fabriken.

Ja, jag får ju inte glömma Tage Erlander med fru, som följde mr Morrisson.

I besöksfloran, som under den egentliga säsongen april—augusti omfattade över 8.000 personer, finner vi regeringsdeputationer och legationsfolk från Frankrike, England, Canada och Peru. De internationella kongresserna har besökt oss, i varje fall har vi fått ta hand om damerna, t. ex. vid Elektrokongressen, Plastkongressen, Kemikongressen och Järnvägsmannakongressen. Vidare har Handelsarbetareförbundet, Fackföreningskongressen, Beklädnadsarbetarna, Lantbrukarna, Transportarbetarna m. fl. sökt sig hit. För sociala studier notera vi folk från Holland, Danmark, Minnesota, Tyskland, Schweiz och Italien, för

Guvernör Eearl Warren.

kooperativa studier kolleger från Israel, Holland, Schweiz, Korea, Uruguay, Japan och Indien. Mrss Reuter och Vén från Fackföreningsinternationalen, miss Sjöstedt från Stockholm i USA, professor Wulf från Oklahoma, professor Skimada från Japan och Lord Williams från England hör till de mera kända namnen. Dessutom var där en rad prominenta personer bland Metalls utländska kongressgäster, amerikanska radiomän, Yrkeskvinnorna och i skolklassen från Saatajärvi.

I pressläggningsögonblicket pågår *skyttekorp* mellan avdelningarna, *idrottsmässa* på Farstaborg och *Koop. RM i orientering* i Bollnäs. Närmare därom nästa gång. Nu måste revideret tillbaka till tryckeriet och pressarna börja med det försenade augustinumret. Det finns varken ork, pengar eller material för ett nytt nummer förrän i början av december. Men det blir nog innehållsrikt och kommer att kosta 1: 50. Prenumerera i tid för 1954.

G. Dbg.

P. S. Från orienterarna har just anlänt ett telegram: "Vi äro kooperativa riksmästare," Bravo pojkar!

Statsministern och Mr Morrisson i glatt sällskap.

Resa till Schweiz

1

Resebrev från Rosenkavaljeren

Jag vill dansa var dag,
jag vill dansa var natt,
med ljuvliga rosenknoppar leka tafatt.
I nå'n företagsnämnd
vill ej mer jag bli klämd,
och aldrig mer
för Gustavsbergaren utskämd.
Hur med HPF ska gå,
om vi folk dit kan få
— sån' banalitet ger jag fanken.
Artur och Hjalmar
får väl lägga till manken.
Och klarar dom skivan så är det ju gott.
Men jag drömmer blott
om när jag var gäst
på Rosornas fest.

Ja, jag skickade ett vykort till mina goda vänner på AFA från Rosenfest i Weggis, — och när jag kom hem fann jag på mitt skrivbord en liten hemgjord tidning med vers och bild ur vilken ovanstående verser är ett smakprov på hur man uppfattade min vistelse i Schweiz. För att nu visa att det inte bara var dans på rosor så vill jag berätta om de trivsamma dagar som beredde mig under min semester.

Jag flög. Det kostade mig litet mera, men i gengäld vann jag 3 dagar. Det är tjusigt att flyga. Man sitter bekvämare än i buss eller tåg, man får personlig uppassning med tidningar, kaffe, smörgåsar, choklad och frukt. Det går fort och man har en underbar utsikt både ovan och under molnen. Det var nattflyg och jag fick njuta av både solnedgång, månsken och soluppgång. För en affärsman måste nattflyget vara idealiskt. Han far från Schweiz vid 1-tiden, är i Stockholm vid 7-tiden, kan ägna hela dagen åt affärer i Stockholm och flyger tillbaks vid 19-tiden på kvällen, och är åter hemma vid midnatt.

Mitt i natten mötte mig "vår" direktör Herzog vid flygplatsen Kloten intill Zürich. I hans bil susade vi ut till Meilen, där ett rum och en skön säng väntade. Jag sov gott till 8-tiden, då the och smörgås dukades fram av frun i huset. Efter en kort visit på Gustavsbergs kontor bar det iväg till järnvägsstationen och snart rullade mitt tåg iväg mot Luzern.

Tredjeklasståg i Schweiz har emellertid inte samma höga standard som här hemma. Man gör klokt i att föra med sig en liten uppblåsbar kudde vid längre resor. Ty man får träsmak därbak. — Ganska snart fick jag uppleva vilket tjusigt land jag kommit till, med alper, gröna sluttningar, kossor med dova jättebjällror, små gråvita kyrkor i

Coops Feriehem i Weggis.

byarna, långa tunnlar, brusande älvar, fruktträdgårdar, moderna fabriker, gamla värdshus, sjöar och snötäckta alptoppar igen. — Jag försökte följa med på kartan och i resehandboken, men tåget gick fortare än jag hann läsa och se — och så var jag i Luzern och vid Vierwaldstättersee. Vid kajen låg hjulångaren Wilhelm Tell inne och jag klev ombord och satte mig att beundra den soliga utsikten över stadens torn och kajpromenader, varpå blicken gled vidare upp mot Pilatus topp, Rigis rygg, Bürgenstocks mörka profil och i fjärran Berneralpernas snö. Intill mig satt två flickor och pratade — svenska. En var från Bromma och bosatt i närheten av mina föräldrars gamla hem. — Hon hade inte hört något nytt hemifrån på några veckor och jag kunde försäkra henne att utländska tidningar överdrev rätt mycket om paratyfusen. Och att vi i motsats mot Schweiz haft sommar och sol i Sverige, som jag förde med mig nu till Schweiz.

Vi hjular ut på det grönblå vattnet, förbi turister i kanoter, trampbåtar och segelbåtar, förbi kastanjeprydda Hertenstein och tutar sakta in till Weggis, där mycket folk står och väntar för vidare färd till andra kurorter, bergbanor och alpsluttningar. Coops Ferienheims bil för mig upp till det högt belägna semesterhemmet och när fröken Rieser visat mig till mitt rum, måste jag genast sätta mig vid fönstret för att se och njuta av den fantastiska utsikten över de små vita och gröna husen i byn därnere, över de gröna slätterna ner mot den stora vattenspegeln, upp mot skogsklädda höjder, vidare mot kala bergkammar och alptoppar med snö och över det hela en blå himmel, men med hotande mörka moln i antågande. Här är naturskönheten koncentrerad, utan att vara skrämmande i sin väldighet.

Gonggongen kallar snart till middag. I den stora salen därnere sitter man till bords i små grupper och samtalet är i gång. Jag får en chock när jag hör detta dunkla språk som kallas "schwytzer-dütsch" — ja det tar mig några dagar innan jag kan fatta något av vad folk säger. En fru från Winterthur gör sig dock besvär att tala i min stil och snart känner jag mig som en i familjen, där många, liksom jag, fått ett semesterstipendium för Weggis. Maten är festlig varje dag. Först sallad, så soppa, rostat bröd med "Rühre", kalvkött, smörpotatis och dessert, till exempel. Jag hade sex hål på svångremmen tillgodo — det blev fyra vid veckans slut. — Ute på terrassen finns härliga vilstolar, här växer vackra blommor och kastanjer ger skugga. Då jag inte kan uppfatta vad de äldre pratar, börjar jag leka med barnen. Så blir jag närmare bekant med föräldrarna. I sällskap tar vi en promenad ner till stranden, där turisterna flanerar utmed strandhotellen. Det är semestrande schweizare förstås, men det märks också många holländare, britter, tyskar, amerikanare, fransmän, belgare, danskar och så jag. — Butikerna lockar med dyra souvenirer och läcker choklad, restauranternas friluftsbord med bier — å vilken bier! — vin, och hemskt kaffe. — I kväll är det Seenachtsfest och tillsammans med Cay Bäckström från Enköping med fru och partners, som dykt upp från Strandbadet och ännu har några dagar kvar på Weggis, går jag att deltaga i de allmänna festligheterna. Polisen har spärrat gatan och släpper bara igenom dem som lösa festmärket med 1 franc. — Schweizarna älskar att göra "fäscht". Inte bara för att tjäna pengar på turisterna, hemmafolket deltar livligt och bjuder på bra program. Här fick vi nu se barnakrobatik, rytmisk dans, Fahnenschwingen, höra joddling, manskör och blåsorkester och till slut njuta av ett fyrverkeri utifrån sjön, som jag icke sett maken till härhemma. Och sedan var det dans till utmärkta orkestrar på de olika hotellen. Där fick man rösta på Rosendrottningen, sjunga och dricka vin. Jag frågar en gammal erfaren trivsam man om man inte dricker mjölk i Schweiz. "Jovisst — mjölk är de ungas vin här, och vin är de gamlas mjölk." — Klockan 12 kommer en regnskur och kör

oss hem. Vi kommer överens om att vi firat "kooperationens dag" i bästa samförstånd. —

Söndag morgon vräker jag undan jättebolstret kl. 7 för att ta vara på tiden. Men regnet smattrar ner och fjällen har försvunnit. Efter morgonthet klarnar det åter upp. Till strandpromenaden måste man även nu för att se "Rosendrottningen" draga förbi och för att prova sin skicklighet i skytte och höra förmiddagskonserten. — Efter middagen — då fick vi ananasglace till dessert — kommer åska och regn. Nu blir familjen mera samlad i semesterhemmet och dess sällskapsrum. Några spelar "jass" — ett kortspel av nationalkaraktär. Föreståndarinnan, fröken Strasser, delar ut sångböcker och snart sjunger hela gänget, från den 7-åriga soliga Heidi till den 76-årige levnadsvise farbror Franz. Och nu lär jag mig bl. a. den trevliga visan: Ich bin ein Schweizerknabe . . ., som vid veckans slut hade följande omkväde: "Ich bin ein kleiner Schwedenmann und hab die Mädchen lieb."

Det är måndag morgon — och mitt huvud känns så ungt. Jag tar båten in till Luzern och strosar runt på gatorna, tittar i skyltfönster, vandrar över den gamla Kapellbrücke och slår mig ned vid kajen med en kopp "cafe creme" för att studera staden och folket. Det har varit översvämning och vattnet går upp över kajen och stryker iväg under broarna, där grabbarna hänger med sina metspön. Där uppe på höjden ser jag ringmuren med sina nio olika medeltida torn, bortom Bahnhof skymtar Konst- och konserthuset, som reklamerar om musikfestvecka. Vid andra kajen simmar svanar från skilda världsdelar i sina inhägnader och över stora sjöbron susar bilar från andra kantoner och länder. Utmed kajen strömmar turister av alla färger, skolbarn, munkar och en och annan nunna. Över sjön skymtar Pilatus i dis. Här sitter jag och glömmer bort båten, medan jag

Upp på Klevenalp.

Küssnacht. "Här talas svenska."

skriver vykort hem till Gustavsberg. — Jag kom för sent till middagen och fick nöja mig med en "Kalte Platte" — men det var gott nog.

Tisdagen bjuder på vackert väder. Till fots vandrar jag nu landsvägen mot Küssnacht, kantad av körsbärsträd, som skördas med hjälp av jättestegar, gröna ängar med vilda blommor, som likna de svenska, men äro frodigare. Jag samlar ett fång, femton olika, och trampar vidare genom Küssnacht och fram till drottning Astrids kapell, där jag lägger ned min bukett som en hälsning från gamla Sverige. I Küssnachtsidyllen kliver jag in på Wirsthaus zum Hirschen, ty där står en skylt: Här talas svenska. Konditorn har nämligen jobbat en säsong på Bellmansro och samtalet om Stockholm, om fotboll och vädret går bra. Och så är det dags att ta bussen tillbaka. — Eftermiddagen är så pass skön att jag följer med på en tur över till Bürgenstock och med bergbanan upp till platån med de magnifika hotellen för diplomater och likställda à 30 franc om dagen. Jag slår på stort och bjuder barnen på jordgubbsglace. Nya tjusiga utsikter, riktiga golfbanor av stort format, klippväg, tennisbanor och strandbad är värda att beundra. Men allting kostar pengar. Och överallt vimlar det av turister. — Därför uppskattade jag särskilt nästa dags tur över till den lilla vackra byn Beckenried och turen med den 3.000 meter långa linbanan upp på Klevenalp. Vi voro endast tre och vi gick från vägen och runt en stor höjd, varifrån vi fick nya härliga intryck av alper med snö, grönskande alpdalar, kossor med olikstämda bjällror, fjällbäckar — och så ett glas bier med mina rejäla schweiziska följeslagare. Och en "alpenros" i knapphålet. Vid återkomsten till feriehemmet erfor jag att herrskapen Box och Lindroth varit och sökt mig, men inte gett sig tid att vänta. Skada!

Det fanns gott om promenader i omgivningen, omsorgsfullt utprickade av kurföreningen och med soffor på lämpliga utsiktsplatser. Här gick jag gärna, i en natur som föreföll mera normal för en medelsvensk. Och här var jag tämligen ensam. Likaså när det gällde att bara slappna av i en vilstol på terrassen, med sol och vacker utsikt. Det är nog en konst att använda sin semester till verklig avkoppling. Jag tyckte att de flesta hade så mycket för sig. De måste ut i alla möjliga riktningar, höra konserter, se den och den byn, ro eller bada. Man sökte ideligen omväxling och hade svårt för att bara vara stilla och njuta. Det tycks alltid leva litet jäkt i oss, som inte vill släppa. Jag noterar med tillfredsställelse ett par dagar, som jag inte gjorde annat än passade måltiderna.

Men på fredagen fick jag plats i en buss med engelsmän och gjorde en lång tur utmed Vierwaldstättersee och dess tjusiga byar och in i Schwyz, hjärtat av Schweiz. Vidare till vallfartsorten Einsiedeln med den praktfulla kyrkan med den svarta madonnan, där just en vesper pågick. Att den katolska kyrkan har makt, respekt och guld fattar jag livligt . . . Mäktigt att skåda var Panoramat över Kristi korsfästelse. Gestalter, naturen, Jerusalem, grottor — allt framträdde nästan som levande. Fyra berömda konstnärer har gjort denna avbildning under 30 års arbete.

På hemvägen stannade vi vid Wilhelm Tells kapell och Hohle Gasse, där hjälten hade sin uppgörelse med fogden Gessler en gång i tiden. På kvällen ord-

Alprosor.

2

"Basler Leckerli"

Jag står i solskenet utanför Bundesbahnhof i Basel och knaprar på några läckra kooperativa kex, blandade "Basler Leckerli", som jag just tillhandlat mig i en affär. Hur ska jag nu ta mig till VSK vid Thiersteinerallee, den schweiziska motsvarigheten till vårt KF? Jo, vid en stor karta över staden ser jag en automat och för 10 Rappen får jag i fack 23 en mindre karta över det område jag söker och anvisning hur jag ska ta mig dit.

På VSK:s kontor är man icke riktigt beredd på min ankomst, men efter en stund får jag kontakt med propagandachefen Engesser, som just planlägger en resa för ett 50-tal kolleger till Sverige och Gustavsberg. Vi småpratar om gemensamma bekanta och jag får titta på avdelningens affischer och skyltmateriel. Här driver man tydligen en effektiv konsumentupplysning. Konkurrenterna, t. ex. i tvålbranschen, göra en ytterst kostsam reklampropaganda, och det gäller ju att i någon mån hänga med. Jag kan inte upptäcka någon devis med "Varuupplysning" som på paketen hos oss, men man har märken med poäng för varje vara. De samlas flitigt. Om jag t. ex. får ihop 1.200 poäng kan jag få en tjusig docka. (Efter en vecka hade jag fått ihop 85 poäng).

Nu tar Gaston Rudin hand om mig och det blir inledningen till en intressant semester- och studievecka. Han är van. VSK har mycket besökare från alla håll och får i regel dras med dem flera dagar. Och det gör de med största älskvärdhet. De visar inte bara de kooperativa anläggningarna utan gör sig också besvär att visa stadens sevärdheter.

Vi får sällskap med några gemytliga danskar, ute i samma ärende som jag, och beger oss i bil på våra första studiebesök. Vi vandrar genom VSK:s olika lager och packningsavdelningar och hamnar till slut i ostkällaren. Långa gångar och många hyllor fyllda av de jättestora ementhaler- och gruerzerostarna. Det var imponerande! Och osten var läcker i smaken. Vi fortsätter över till kafferosteriet, där jag uppmärksammar ett "pliktlager", d. v. s. staten har bestämt att det alltid skall finnas ett rikligt reservlager av vissa sorter. — Apparaturen vid majskvarnar o. dyl. är solid och stabil — ja så välbyggd att den håller så länge att man inte kan modernisera. Förpackningsmaskiner har jag sett förnämligare på Kvarnholmen. Här gör man mycket handarbete, som kunde göras bättre med maskin. — Men vinkällare av VSK:s format har jag icke skådat förr. Snidade jättefat av ek, bassänger för 1.000 hl madeira och andra viner, i långa rader. Den anläggningen skötes omsorgsfullt, men så är också vinet en god affär. Jag tyckte bäst om Dôle och Santenay. — Bilen far nu iväg ut till Muttenz och värdshuset i Freidorf i "Genossenschaftshaus". Vi är hungriga och ådagalägger en god aptit. Efter middagen samlar vi oss till en spännande landskamp i bowling i källaren. Sverige blev tvåa. Och ändå hade jag aldrig tagit i ett klot förut, men man har ju spelat kula...

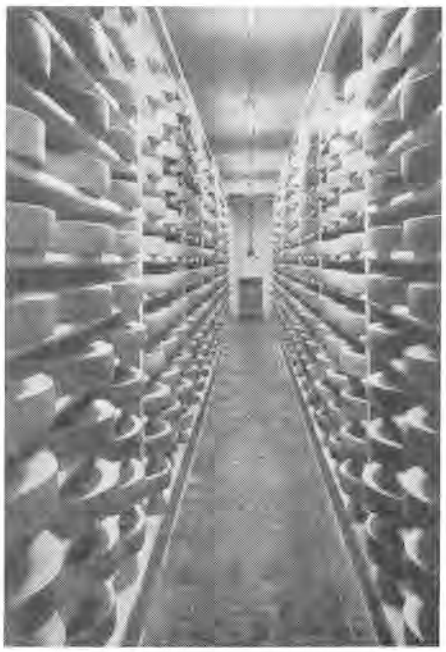

Ost.

Här får jag ett rum för veckan, vilket jag tacksamt ockuperar redan kl. 20. Det blev nämligen sent igår, när vi avskedsdansade på Rösli i Weggis, och jag somnar bums, trots klockspelet på taket ovanför mitt huvud. Till stiftarens av Freidorf, B. Jaeggi, ära spelar den en melodi varje kvart. Men när den med obeveklig precision spelade hela melodin och gav tolv kraftiga slag vid midnatt, så... gäspade jag och vände mig på andra sidan. —

Freidorf, de frias by, är ett resultat av kooperativ anda och vilja. Efter kriget 1919 hade VSK kapitalreserver, vilka enligt lag skulle beskattas eller användas till allmännyttigt ändamål. Det var då som Bernhard Jaeggi framlade sin plan på den kooperativa byn. Det var stor bostadsbrist, idén slog rot och nu följde raskt dess förverkligande. Efter några år var Freidorf en mönsterkoloni för 150 familjer med var sitt eget hem och trädgård, gemensamt skolhus och lekplats, konsumaffär och bibliotek. Hela byn är en gemensam egendom, där varje medlem betalar andelar. Han kan inte sägas upp från sin bostad, om han följer reglerna. Förvaltningen är uppbyggd i kooperation, d. v. s. man gör gemensamma inköp av materiel, bränsle o. d. Man har en förnämlig stråkorkester, barnträdgård, sjukvård, sparkassa och husmodersgille. Jag blev inbjuden till aftonmål i ett par fa-

Genossenschaftshaus i Freidorf.

---

nade feriehemmet samkväm för sina gäster. Det började med dans till grammofon och så drack vi vin förstås. Efter en skämttävling fick jag min chans och körde fram med Hockey Cockey och hela registret. Det tog skruv. Gubbar och gummor föll in i galoppen och härjade hämningslöst i skämtlekarna. Alla tyckte kvällen var kul. Min skjorta var dock tämligen våt. —

Innan jag så måste börja packa hann jag också med att åka bergbanan upp till Rigi-Kulm. Banan har 25 % stigning och för en på 35 minuter 7 km. upp till 1.750 m. höjd. Vädret var bra med sikt över Berneralperna och Jurakedjan i ett väldigt panorama och så skogarna, alpängarna, byarna och sjöarna i ett mäktigt perspektiv. När jag vandrade kring däruppe stötte jag plötsligt på en kollega, personalkonsulenten vid Collijns. "Hej. Här är fantastiskt! Vi träffs!", sa hon. Ja, det kan man hålla med om. — När jag nu tänker över det hela, så var den här veckan faktiskt en dans på rosor. Trots att jag inte hade råd med Jungfrau och Genève, och inte hört alphorn eller sett 'schwingen'.

Nu far jag vidare till Basel!

Gösta Dahlberg.

miljer. Lägenheterna voro rymliga, i två våningar, dock inte så moderna som i Hästhagen. I trädgården växte persikor, plommon, päron och körsbär och rikligt med blommor. — Skolan hade ferier. Den drives numera av den schweiziska konsumentkooperationen och ger teoretisk och praktisk utbildning i kooperationens väsen, medel och mål, så som vår egen Vår Gård. Seminariets rektor hälsade särskilt till rektor Elldin och vår Edqvist. — Idag är det 34 år sedan den fria byn grundlades. Man har hållit den väl i stånd och den är en blomstrande idyll, fri från spekulation och egoism. "Eine Heimstätte der Nächstenliebe, des Friedens und der Freiheit", som det står på minnesstenen.

Nu är det tisdag. Gaston Rudin hämtar mig med bil på morgonen och tillsammans med hans fru och våra danska kolleger ger vi oss ut på en dagslång tur till det "franska" Schweiz. Vi gör uppehåll i St-Imier, där vi synar en perfekt och elegant självbetjäningsbutik och äter en härlig lunch på Värdshuset Örnen. Vår väg går förbi stora vinplanteringar, slottsruiner, romantiska byar och medeltida städer, upp genom Jurahöjderna och in i urdistriktet. I Cortebert får vi gå genom en urfabrik. Den godkänner bara Sandvikens stål för sina finare arbeten och fabricerar för Sverige de välkända Vikinguren. Precisionsmaskinerna väcker förvåning, liksom alla de finfina instrument och kontrollapparater, som ger en verklig kvalitetsvara. I en sinnrik automatmaskin frambringades små skruvar, som man knappast kunde se med blotta ögat. I en fingerborg fick det plats 4.000 st. Vibrationskontrollen utfördes i en finkänslig apparat och alla ur undergår flera dagars prov innan de släppas ut. Ett litet miniatyrur lades i en förstoringsapparat och där kunde vi i 100 gångers förstoring se hur smidigt oron och allt vad det nu heter arbetade. — Men jag lade märke till att man icke hade skyddsglasögon där det behövdes, och att en flicka med långt fladdrande hår stod intill en transmission. Arbetarna sågo mycket allvarstyngda ut, i fönstren saknades blommor. Jag frågade här och på ett par andra fabriker om samarbetet i skyddsfrågor, men dessa betraktade man som skyddsinspektionens eller ledningens sak att ombesörja. — Vid Neuchâtel besågo vi vyn över Alperna, i närheten av Biel ett järn- och kraftverk och i Solothurn den granna Ursuskyrkan.

Nästa dag fastnade jag på Freie Strasse. Det var nämligen "Ausverkauf" i varje affär och tillsammans med mörkhåriga schweiziskor — de flesta i rödrutiga kjolar, vita blusar och svarta koftor, som modet tydligen är just nu — trängdes jag vid diskarna för att köpa en klänning åt frun och strumpor och slips åt mig själv. Så träffade jag Gaston Rudin igen för nya studier, på VSK:s tryckeri. Skofabriken, Varuhusen Cardinal och Falken och en specialbutik. Boktryckeriet är en modern mönsteranläggning, där man frambringar kooperativ litteratur, affischer, blanketter för rörelsen och sex tidningar på tre språk. Ljusa lokaler och förnämliga pressar utmärkte detta boktryckeri, som säkerligen drar dryga omkostnader och som jag kan förstå icke är så lönande, även om man tar emot främmande beställningar. — Varuhusen hade också fina lokaler och rik sortering, men PUB är ett strå vassare. Och våra skofabriker också! I specialbutiken hade man mycket porslin, Rosenthal och Langenthal — men inget från Gustavsberg. Deras konstgods är ingenting mot vårt. Jag är övertygad att Argenta skulle gå fint här! — Man har många självbetjäningsbutiker av hög standard. Dörrarna öppnar sig själva vid in- och utpassering, gångarna äro rymliga, varupriserna tydliga och kassorna flera. Det var tilltalande att man inom självbetjäningsbutiken hade särskilda diskar och kylskåp för direktförsäljning av färska varor, charkuterier och grönsaker.

Torsdagen var varm, så det kändes svalt att vandra i ACV:s mäktiga vinkällare och läska sig med ett glas bier i den trevligt inredda "gillestugan" i underjorden. Vi gjorde då besök hos Schweiz största konsumtionsförening och intervjuade sekr. Kohler. ACV har 80.000 medlemmar, 300 försäljningsställen och två restauranter, 3.000 anställda och ger 8 proc. återbäring. Föreningen har bageri, slakteri, mjölkcentral, sko-

ACV:s restaurant Pomeranze.

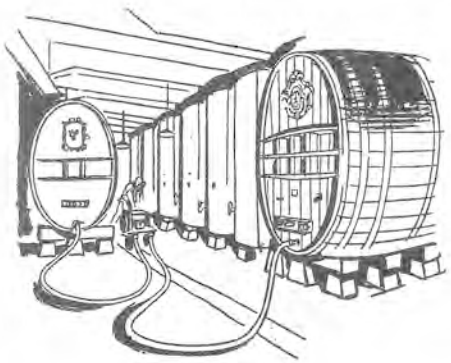

Vin.

affärer och skoreparationsverkstäder, handlar med manufakturer, vin, bier och läskedrycker, frukt och grönsaker och specialvaror för hushållet. Den säljer fodervaror och driver lantbruk. Omsättningen går upp till 145 miljoner fr. — så det är ju en rätt skaplig rörelse och har hela 88 år bakom sig. — Vi fick också smaka ett gott vitt vin och herr K. lovade mig en flaska, som jag alltså har till godo. — Att ACV också gör stor propaganda, inte bara bland medlemmarna, med kretsmöten, teater och utställningar, utan också bland barnen, kunde jag tacksamt konstatera, då jag fick ett inträdeskort till Zoo, där jag tillsammans med 19.000 barn drack 3.760 liter mjölk och åt 57.000 munkar. Vi fick också var sin solskärm, som var nyttig i hettan, när man vandrade runt och tittade på giraffer, flamingos, apor och svenska getter. — Efter en förträfflig middag på ACV:s "Pomeranze" visade mig herr Rudin den gamla delen av Basel. Där fanns väl bevarade hus från 1300-talet, men så får också ägarna understöd av "kulturrådet" för att hålla dem i stånd. Vi tittade på "Münster" och på Rådhuset och andra intressanta byggnader, innan det blev afton och jag drog mig tillbaka till Freidorf och en kopp kaffe och schweizerost.

Min sista dag i Basel ägnade jag åt en vandring utmed Rhen och ett besök vid hamnen intill Dreiländerecke (med sikt över Tyskland och Frankrike) där VSK i trafik har fyra fartyg med i Schweiz icke föraktliga flotta. Så slår vi oss till ro på ett hemtrevligt värdshus, som har Gustavsbergsankaret i sitt vapen. (Jag behöver väl inte tala om att deras bier var gott!) Gaston Rudin belastar mig med en packe litteratur och årsberättelser om VSK och ACV. Så jag har källor om ni vill höra mera om kooperationen i Schweiz.

Jag kan i varje fall konstatera att Verband Schweiz Konsumvereine i stort är organiserat som KF hos oss. Verksamheten ter sig givetvis olika i en del avseenden, man har t. ex. olika språk och

"Vår gård"

Det brukar alltid väcka en viss förvåning hos besökare vid våra fabriker, när de får höra att vi också driver jord- och skogsbruk. Ja det finns också många anställda som inte känner så värst mycket till den grenen i Gustavsbergs produktion. Red. har därför intervjuat inspektor **Erik Barkeby** om dagens läge på Farstafronten och fått en del informationer, som bör intressera litet var.

I köpet av Gustavsbergs Fabriker 1937 ingick också jordbruket. Då som nu försåldes mjölken från ladugården inom samhället. Den kobesättning som fanns var dock starkt infekterad av sjukdomar, varför man i den plan som uppgjordes för driften av jordbruket även räknade med omedelbara åtgärder för sanering av ladugården och dess besättning. Den gamla besättningen såldes sålunda till slakt och man gick in för inköp av enklare djur, för att sedan genom avel få fram mera värdefull avkomma. Under de första åren inköptes 75 st. kor och dräktiga kvigor för att nu totalt omfatta 250 djur.

— Vad producerar då våra kor?

— De första åren 1939—1943 var mjölkproduktionen per ko och år 3.410 kg. mjölk, motsvarande 139 kg smörfett, under senare år 1951—52 har Gustavsbergbesättningen i grupp varit den per foderenhet högst avkastande i Stockholms län. Per ko blir det 5.158 kg mjölk med 4.18 proc. fett = 216 kg smörfett.

— Varpå beror då denna goda utveckling?

— Vi ha byggt om ladugården och den fyller nu högt ställda krav på hygien.

89 Gustavsbergs-Hero, Norrköpingsutställningens 1953 förnämsta och mest omtalade tjur.

— Korna trivs alltså?

— Ja, det kan man säga. Miljön har alltid stor betydelse. Och så har vi gjort några lyckade inköp av tjurar och det betyder också ett gott inflytande på djurens produktion.

— Och inom själva jordbruket, finns det något nytt att förtälja?

— Ja en centralisering har skett av driften, Men förutsättningarna för en ekonomisk jordbruksdrift är små. Åkrarna äro alltför spridda, de äro många och av oregelbundna figurer. Det fördyrar givetvis driften och försvårar mekaniseringen. Någon större spannmålsodling förekommer heller ej. Farsta har bättre förutsättningar för animalisk produktion.

— Vad är det man gjort på Lemshaga? Ni har svin där.

— Vi byggde om den gamla ladugården förra året till svinhus, stall och traktorgarage. Där har vi nu 26 modersuggor, 52 ungsvin, 90 gödsvin och 1 galt.

— Får jag nu fråga litet om skogen också. Hur stora områden har vi där?

— Skogsmarken omfattar 4.000 tunnland, blandat barr- och lövträd med inslag av ek. Den var förr på vissa platser bevuxen med gammalt och överårigt bestånd, men i samarbete med Skogsvårdsstyrelsen har vi en plan för dess skötsel. Avverkningen har sedan vi övertog Gustavsberg gått upp till c:a 57.000 kbm ved och timmer, varav endast 5,600 kbm ligger på åren 1950—52.

— Planteras det också nytt?

— Tror jag det. 1950—52 gjorde vi 31.950 plantsättningar av skogsträd förutom markberedning; dikade, röjde och hyggesrensade stora områden. Vi lita på att gustavsbergarna i fortsättningen ska ta hänsyn till växande träd. Även blomsterfloran bör behandlas med varsamhet.

— Jakt och fiske hör väl också hit?

— Ja. Men vi äro restriktiva och försiktiga. 1938—47 fälldes 94 älgar, 1948—52 31 st. Under den senare perioden har vi också avskjutit 62 rådjur, 51 harar, 71 rävar — och fångat 938 tjog kräftor.

— Har inspektor Barkeby några speciella önskemål för sitt arbetsområde?

— Får jag önska så vore det att vi fick råd att modernisera bostäderna och även bygga några nya lägenheter. Men det är en annan historia.

— Vi talade om tjurar. Varför är ni stolta över dem?

— Jo, vi ha haft en del uppmärksammade framgångar under åren med våra djur på utställningar nu. Bönan var t. ex. riksbekant på sin tid. I år var vi med på SRB:s jubileumsutställning och där var det flera tjurar, som härstammar från Gustavsberg, som fick förnämliga pris. Vår egen stamtjur 89 Gustavsbergs-Hero betecknades som utställningens mest rastypiska djur, en lång, reslig, mäktig men elegant tjur som fick den förnämsta utmärkelsen i sin klass, silvermedalj och hederspris. Ett lika fint omdöme fick 5 st. kor, fallna efter vår förutvarande stamtjur 261 Edö, som på Rikslantbruksmötet i Stockholm betecknades som utställningens elegantaste tjur.

Vid anteckningsblocket
G—g

religion att ta hänsyn till. Man har slakterier och mjölkcentraler och man har osten och vinet. VSK och dess föreningar står stadigt på egna ben genom avräkning med egna banker. Försäkringsverksamheten är stor och för de anställda är det välordnat med pension och sjukförsäkring. Till feriehemmen, barnhemmen och pensionärshemmet, som äro förlagda på underbara platser i detta underbara land, sänder man flera "stipendiater".

Varannan schweizare är på något sätt i kontakt med kooperationen. Den har tydligen en god jordmån i detta demokratiska land, där samverkan har gamla anor. Hjälp till självhjälp är dess grundprincip och flit och arbetsamhet har varit drivfjädrarna. — Att kooperationen efterapas i Schweiz märker man i Migros och andra företag, som kallar sig kooperativa. Jag fick emellertid för mig att fronten mot dessa rabattföreningar icke var klart avvisande, i varje fall att man från den enskilde kooperatörens sida var rätt ljum. — Visserligen ser jag av litteraturen att man håller idédebatten vid liv och att man renhårigt slår vakt om de kooperativa principerna, men ytligt sett verkar det som om krafterna mera anspännas på reklam och konsumentupplysning.

Kooperationen är ju inte endast kvalitet och billiga varor. Dessa äro värdefulla biprodukter, men de får inte överskugga den bärande idén, som vill tjäna människan. Detta innebär en ständig strävan på alla fronter. Jag såg ett upprop därnere på Kooperationens dag, den 4 juli, från den Internationella Kooperationen, som representerar 115 miljoner medlemmar. Det erinrade om att millioner människor leva i hungersnöd och urusla bostadsförhållanden. Uppropet slutar med en maning till alla kooperatörer i världen att verka för internationellt samarbete mot krig, nöd och förtryck . . .

Ett icke obetydligt led i den kooperativa sammanhållningen är att vi lär känna varandra över gränserna, lära av varandra och utbyta tankar och erfarenheter. Schweiz sänder många av de sina utomlands och vid flera tillfällen träffade jag kolleger, som varit i Gustavsberg. Jag frågade dem om de hade några särskilda intryck från visiten i våra fabriker. Man svarade bl. a. att man särskilt minns blommorna i målarsalen . . .

Med ett gemytligt parti bowling tillsammans med mina vänner och kolleger i VSK tar jag avsked av Basel — och bjuder på "Basler Leckerli". — När klockspelet på seminariets tak i Freidorf spelar den vackra melodin vid 7-slaget nästa morgon har jag packningen klar för resa med Gotthardsbanan till Lugano och vidare till våra italienare i Laveno.

Harald Elldin ska ha ett varmt tack för att han lät mig komma hit. Hjärta, hjärna och kappsäck är fulla av intryck. För den senare fick jag betala 23 fr. i övervikt.

Gösta Dahlberg.

En Dalaresa

Torsdagen den 18/6 kl. 9 reste Gustavsbergs fotbollslag, A-lag och juniorer, med supporters till Dalom för att mäta krafterna med Vikarbyn och Färnäs i inspirerande midsommarmiljö.

Vikarbyn var första målet för resan och kl. 18 möttes de båda lagen på någonting, som endast med tvekan kan gå under benämningen fotbollsplan. Gräset vajade vänligt över groparna och matchen nådde sin höjdpunkt när Stefano måste rekvirera hjälp för att hitta bollen bland tuvorna. Var planen dålig så var publiken desto gemytligare. G-bergarna lyckades hitta bollen vid flera tillfällen och placerade den tre gånger i Vikarbyns målbur.

Stene, Gustavsbergs målvakt, hade semester. 3—0 till porslinslaget. Semestern förlängdes ytterligare av att domaren måste avblåsa matchen vid ett par tillfällen för att låta bilar passera på den över fotbollsplanen gående landsvägen.

Midsommaraftonen spelades matchen mot Färnäs på en fotbollsplan, som var Vikarbyns motsats, en alldeles utmärkt plan i klass med Råsunda. Även här var åskådarna trevliga och uppskattande. Värmen och kontakten med publiken var för de vid så mycken tolerans och gemytlighet ovana Gustavsbergarna som balsam i själen. Resultatet kunde bara bli oavgjort. Rena familjeidyllen, "Kille", som gick runt och filmade som vanligt, hittade en kul gubbe, som ledde en hejaklack för hemmalaget. Som tack för visat intresse erbjöds "Kille" gentilt ledarplatsen för klacken och till yttermera visso skulle det hejas på G-bergslaget på äkta dalmål. Spelet stod 4—3 till Färnäs. Dalkarlarna diktade generöst hejaramsan: Heja Berget nu och lira, så det bliver fira—fira.

Och se det gjorde susen och det blev fira—fira. Dalfolket är ett traditionsälskande släkte och till de mer riskabla sedvänjorna får man väl räkna seden, att ta en sup för varje mål, inte bara för de egna målen, utan också för motståndarens. Resultatet 4—4 gör alltså 8 rediga supar per man, ölsinnet var emellertid gott och stämningen steg.

Vid middagen efteråt i Bystugan, passade Karin Dahlkvist på att presentera Färnäs innevånare som bröder, systrar, svågrar, svägerskor, mostrar, fastrar, sysslingar, bryllingar, morbröder och kusiner, varefter vi alla kände oss som en ovanligt stor och lycklig familj. Hemkänslan stärktes ytterligare av att det till middagen hoplånade porslinet befanns vara stämpelgods av G-bergs kvalitetstillverkning. Uppsläpat i många somrar av många Färnäsmågar från G-berg, som en ringa erkänsla för lika många rövade brudar. Vi besökte Karins broders Gammelgård från 1700-talet, där Zorn, Carl Larsson och prins Eugén målat i härbret och där på väggen hängde "Killes" egenhändigt tagna adventsbild från —38.

Två timmar tog det att resa midsommarstången, inget jäkt på den kanten, och sedan tråddes dansen på lövad bana av dem, som inte föredrog "Kox i Mora".

Juniorerna imponerade på sina äldre kamrater genom att föredra mjölk framför brända och destillerade drycker. Vackert grabbar! Det fordras mod för att bryta omhuldade helgvanor.

Söndag spelades en matt match mot Sollerön med trötta och justerade spelare. 2—1 till Gustavsberg. Så vände vi om från Dalom genom ett sagolikt sommarlandskap med oförglömliga vyer, blåklocksfält med en och annan prästkrage, gamla stilrena gårdar, lummig grönska och folkdräktsklädda människor och allmogespelmän runt vackra midsommarstänger. Humöret var prima. Göte och Rolle, chauffören, höll låda och vi anlände till G-berg med många glada minnen från en riktig midsommar.

"En som var med".

Plastbåten

Som bekant arbeta vi med glasfiber — laminat. För att komma in i en av arbetsmetoderna, där man arbetar utan yttre tryck och för att få ett föremål som lämpar sig att ingående prova med alla slags påkänningar — valde vi att göra en plastbåt. Förutom vattnets, solens och luftens inverkan kan man ju få en icke ringa mekanisk åverkan genom vågornas slag vid högre fart. Alltnog vi valde en båtform som vi trodde var lätt att bygga och som gav möjlighet att köra upp i fart.

Båtdim. blev 4.50×1.62 m. med rätt höga fribord.

Rolf Eriksson gjorde "utslaget" d. v. s. ritade spantrutan i full skala. De skickligaste båtsnickarna på vår snickarverkstad tog fram stommen till formen av trä, som sedan färdigställdes på gipsverkstaden. Det var ett jäkla jobb sa' Svensson, basen för gipsverkstaden, men de äro skickliga "gipsgubbar" där så formen blev fin. Efter en lång tids laboratoriearbete funno vi äntligen ett skiljemedel så att ej hartsen vi skulle binda glasfibren med fäste vid formen.

En lördag kände vi oss klara att sätta igång. Jag började vid 13.00-tiden med förberedande arbete. Kl. 15.00 kommo Rolf Eriksson, Lennart Elovsson och Hagberg och så satte vi i gång.

Vi arbetade intensivt och funno bättre och bättre sätt att få glasfiber och harts att flyta samman. Vid 12-tiden på natten tog jag bilen och åkte hem och hämtade kaffe och smörgåsar. De smakade oss fin-fint uppdukade på en bänk i gipsverkstaden. Uppiggade av det vi fått till livs, satte vi full fart igen. Klockan 06.00 på söndagsmorgonen var skrovet färdigt — och vi med för den delen. Efter att ha städat av det värsta och plockat ihop grejorna vandrade vi hem trötta men rätt nöjda efter vårt "dagsverk". Arbetet hade lyckats i stort efter mina beräkningar och jag vill taga tillfället i akt och tacka samtliga för det goda jobbet och den goda arbetsanda som gjorde att arbetet kunde väl genomföras trots att det var ett hårdare jobb än man vid bedömande trodde.

Efter en del förstärkningsarbete på skrovet efteråt blev det åter snickarverkstans tur att lägga däck m.m.

Jag har nu under en månad provat båten i skärgården under alla rådande väder. Med en 10 hkr. motor (Mortin 100) gör den en fart av c:a 13 knop. Med en 25 hkr motor (Jonsson 25) blev farten vid provturen 23 knop. Vi trimma den f. n. för att om möjligt komma upp i 26 knop, som är en önskan. Beträffande sjövärdigheten är denna förbluffande stor. Jag har gjort turer över Nämndöfjärden vid en vindstyrka av 12—15 m/sek. sydlig vind. Alla som haft nöjet gunga på den fjärden vet att sjön blir då ganska grov. Jag körde sakta 4—5 knop (vilket är enda möjligheten, annars kan man ej hålla sig kvar i båten) i stora cirklar. Inte en droppe skvätte in, hon flöt som en kork. Men i motsjö fick hon fruktansvärda slag av skummande vågtoppar. Hela skrovet skakade och knakade men ingenting hände — hon höll och var tät.

Vad skall man tro om framtiden för båtar av glasfiber? Jag tror att om priset på materialet kommer ned kommer i en rätt snar framtid plastbåtarna att slå ut träbåtarna. Varför? Jo därför att de bliva praktiskt taget underhållsfria, alltid täta, ruttnar aldrig, äro synnerligen starka vid yttre åverkan.

Tore Forsman.

Höstens skonytt

Vi presentera som exempel:

För damerna:

Pumps med plös. Mjukt kalvskinn i oxblod. Kilklack 31:50

Pumpsmodell. Färg oxblod. Brun cellgummisula. Behaglig promenadsko 28:50

Randsydd snörsko i chevrå. Halvhög klack. En härlig sko för ömma fötter ..... 35:—

För herrarna:

Stilfull pumpsmodell med blixtlås på sidan. Färgen går i oxblod. Randsydd med lädersula ..... 43:—

Diskret snörsko i svart kalv. Dubbel botten. Finnes i två vidder .. 39:50

Välkommen och se vår sortering.

Sko-Konsum

Mariaplan

Stickning

— en trevlig och lönsam hobby under mörka höstkvällar. I höst har vi utöver våra vanliga garnmärken även lagt upp en god sortering av Sjöbergs välkända garner.

Stickväskor.

Kraftig plast i vinröd, grön och svart färg. ..... Från 8:—

Pyjamas.

Vi har åter fått in pläterad trikåpyjamas — den praktiska och billiga sovdräkten.

Herr ..... 16:—
Dam 14:75
Goss/flick 4—6 år ..... 9:—
8 „ 9:90
10—12 „ 11:25
14—16 „ 12:25

Plastkappor
herr, dam och barn
finns i god sortering.

Kökshanddukar
hellinne ½ ds. 9:50

Nyheter
i gardiner
och klänningstyger.

Manufakturbutiken
Fölungen

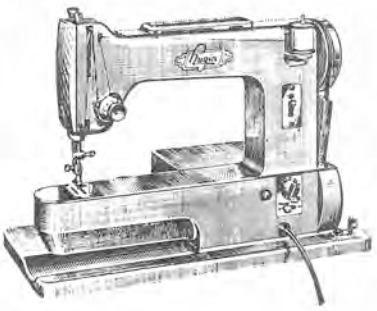

Hugin symaskiner

— valuta för pengarna ..... 550:—

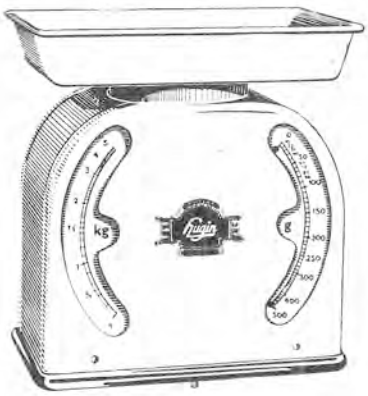

Hugin hushållsvåg

— praktisk och trevlig 31:50

Hugin dammsugare.

Vi har D 22, en modern kombinerad hand- och golvapparat i elfenbensfärgad plast ..... 160:—

Golvapparat, D 2 C, som genomgående representerar svenskt kvalitetsarbete.

I standardutredningen ingår ett nykonstruerat kombinationsmunstycke, som blivit en fullträff ..... 210:—

Konsum
Gustavsberg

Jag har snuva.

Jaså, det har Ni också. Jag kunde tänka mig det, eftersemestersnuva. Dålig gustavsbergsluft säger norrlänningarna med förakt och nyser extra kraftfullt. För instängt, för stillastående, kväder en ensam bohusländska och drömmer om fria vidder och friskare vindar, men bara drömmer, hon trivs bäst där hon är, med eller utan snuva. Men det är då också, att man inte kan få vara ensam om någonting i det här samhället. Inte ens om den ödsliga tomheten i avlöningskuveret, den delades av flertalet. Dock inte i denna stund av mig. Jag stoppade dit honoraret från "Fabriksarbetaren".

Semestern ja,

den hade jag nästan glömt. Allt som inte är inrutad vardag med klockslag för förvärvsarbete, kaffeskvättar och hushållsjobb, blir på något sätt så overkligt och avlägset när arbetsrocken kommit på. Ändå klev man så nyligen omkring på soldränkta hjortronmyrar och plockade, för första gången i sitt liv, de gyllengula rara bären, njutande lika mycket av synerna av de oplockade, granna tuvorna, som rikedomens ljuvlighet i förvaringskärlen. Doften av pors och barrskog når en ibland rätt igenom terpentinlukten, men den barrskogen och den porsen, är så långt borta, och doften ger bara ett minne av dess atmosfär.

Avstånden i detta land blir inte en realitet, förrän man på allvar börjar att resa i Norrland. Vi hamnade vid en liten sjö som heter Alsjärv, i en liten by med samma namn, där den fyra år gamla vägen tog slut, där ingenting var som hemma, inte sämre, inte bättre, bara annorlunda. Men den sträcka vi färdades för att komma dit, hade om vi rest söderut, fört oss till tyska Bayern.

Kräftor har ni fångat,

kan jag föreställa mig, i Ösby träsk där de ljumma augustikvällarna har fyllts av tissel, tassel och prassel, samt ett och annat plask. Själv ägde jag inget fiskekort, utan väntade optimistiskt nog att någon skulle skänka mig ett lämpligt antal granna, röda djur. Visst kom dom, fast okokta. Brukar ni koka dem själv? Jag gör inte om det. Kände mig som en ovanligt kvalificerad sadist när jag släppte ned dom stackarna i den sjudande häxgrytan. Aldrig mer men jag äter dom gärna. Dubbelmoral?!

Naturligtvis, vad annars, men nödvändigheten av den synden lärde jag i unga år. Tolv var jag kanske när slaktarn kom hem för att beröva min goda vän grisen livet. Mamma var inte hemma och det befanns att jag var den enda, som kunde ta emot det varma, röda blodet, när slaktarn stack ned det arma livet. Det blev en mardröm av blod, dödskräck och vämjelse. Efter fullgjort värv smög jag mig bakom vinbärsbuskarna och kräktes och grät, men dan därpå var det, trots allt, ingen som åt fläskkotlett och blodpannkaka med så svulten förtjusning som jag.

Egentligen

är det väl en överloppsgärning, att ge ut en stillsam och sensationsfri tidning som Gustavsbergaren, då hela världens press innehåller rapporter från Kinsey. Därmed inget ont sagt om denna utmärkta vetenskapsman och hans kartläggning av okända områden. Den är nödvändig och riktig och vi skall väl en dag komma vidare från all denna objektiva och kalla klarhet, till ett samspel mellan poesi, känsla och medvetenhet och få en finare balans på denna viktiga del av vårt mänskliga liv.

Edla Sofia.

har Ni märkt

hur lågt priset är och hur överlägsen kvalitén är på skokrämen

GALANT

i konsumbutiker

Konsumspalten

För första gången i föreningens historia nådde vi i juli över en halv miljon i månadsomsättning, då slutsumman blev 513.000:—. T. o. m. juli är omsättningen 2.921.900:— med en ökning av 208.600:—.

Våra planer att under ombyggnaden klara livsmedelsförsäljningen vid Ekedalsvägen från en stationär snabbköpsbuss kunde på grund av mellankommande förhållanden inte fullföljas. Detta har givetvis gjort att vi gått miste om en del försäljning till bilister, som i vanliga fall i rätt stor utsträckning brukar stanna och göra uppköp av livsmedel i denna butik.

Vi tror dock, att medlemmarna har förståelse för situationen och förlägger sina inköp av livsmedel till föreningens andra butiker i samhället.

Ombyggnadsarbeten tar ju i de flesta fall längre tid i anspråk än vad man i de första optimistiska planerna beräknar. Så blev det också för oss, men vi hoppas dock, att snart få taga de nya lokalerna i besittning.

Det börjar lida mot höst och därmed står vi inför en ny studiesäsong. Förra hösten hade vår förening åtta studiegrupper i verksamhet.

Gruppverksamheten K.F. har ett mycket stort antal studieämnen att erbjuda. Varje år lanserar man några nya ämnen. En särskild aktualitet har "Kapitalbildning och familjesparande" fått genom de nya riktlinjerna för den framtida kapitalbildningen som fastställdes av årets rikskongress.

Under rubriken Konsums samtalsgrupper finner vi i år en ny typ av studiehandledningar. "Varför just Konsum?", "Har medlemmarna något att säga till om?" är namnen på dessa. Gruppverksamheten omfattar följande olika ämnesområden: Kooperation, Förenings- och samhällsekonomi, Hem- och familjefrågor samt ämnen för ungdomsgrupper. Inom ramen för detta rikhaltiga studieprogram bör var och en kunna välja ut något, som intresserar honom eller henne och så taga aktiv del i detta ur kooperativ synpunkt mycket viktiga bildningsarbete.

G. M—n.

Som väl de flesta läsarna vet, tillverkar vi i Oxelösund centrifugalgjutna normalrör och muffrör. Normalrören kompletterar Gustavsbergs tillverkningar för byggnadsmaterialbranschen och muffrören användes för gas- och vattenledningar i våra städer och samhällen. I fråga om smältkapacitet är vi störst i Skandinavien med c:a 120 ton järn per dag. Från råvaran till färdigt muffrör är tillverkningstiden c:a 4 timmar.

Vår fabrik har ju ingen traditionsrik historia att se tillbaka på utan har endast existerat i några få år. För ett stort antal anställda, som varit med från dess start, ter sig dock fabriken av i dag i väsentliga delar förändrad sedan den tiden. För att nämna några exempel, sker nu lossning och framtransport av råvaran med magnetförsedd travers. Ugnar av ny typ har installerats, vilka gör det möjligt att använda det billigaste råmaterialet i marknaden. Gaffeltruckar sköter transporter av rör i lagret samt lastningen på järnvägsvagnar. Genom dessa rationaliseringsåtgärder och genom arbetarnas ökade yrkesskicklighet har produktionen avsevärt ökat, samtidigt som en hel del av arbetet underlättats.

Vi är för närvarande c:a 250 anställda, varav c:a 120 bor i företagets bostäder. Byggnadsverksamheten i staden har varit livlig under de senaste åren, men trots detta är det fortfarande mycket svårt att bereda nyanställda bostäder.

Beträffande den ABC-anställdes fritidssysselsättningar så dominerar helt pysslandet med båtar och sommarstugor i skärgården. Vi har också en korporationsidrottsförening, som med framgång deltagit i fotboll och skytte. I den förra grenen hemfördes under fjolåret segern i Oxelösunds Korporationsserie, men i år verkar det som om laget beslutat att även ge konkurrenterna en chans .

För övrigt väntar vi nu på att ett vackert sensommar- och höstväder skall ge kompensation för den i detta avseende inte så lyckade semestern.

det blir lättare att tvätta rent...

...och svårare att smutsa ner tack vare

CMC*

Som finns i

Persil

Strebelverken har under ett och halvt års tid undergått en genomgripande förändring. I och med upptagandet av rördelstillverkningen var en ombyggnad och modernisering nödvändig. Gjuteriet och renseriet har mekaniserats och utrustats med varmblästerugnar och central sandberedning. Kärnmakeriet har försetts med nya kärnblåsningsmaskiner och en ny oljeeldad, kontinuerlig torkugn. Ny elektrisk korttidsaduceringsanläggning har byggts, och den torde vara en av de modernaste i Europa. Verkstaden uppvisar ett helt nytt utseende med ultra-moderna bearbetningsmaskiner. Ny värmecentral och effektiva ventilationsanordningar ha även ingått i byggnadsprogrammet. Arbetslokalerna äro hållna i ljusa och glada färger, en bjärt kontrast mot det förut mörka och rökiga gjuteriet. Personalen har erhållit nya dusch- och toalettanordningar samt helt ny matsal med trevliga bord och stolar.

På idrottsfronten är det framför allt fotbollen som lockar. Vårt lag deltar i stadens korporationsserie, och i personalklubbens regi ha våra mannar tillsammans med andra konsumanställda deltagit i tävlingar om Konsum-cupen och därvid skött sig över förväntan med segrar över Mjölby, Linköping och Växjö och lyckades således stå kvar en omgång längre än Gustavsberg. I Göteborg blev motståndet för starkt och Västerviksla-get fick finna sig i en förlust på 2—0. I en sjöstad som Västervik med dess synnerligen vackra skärgård dominerar annars båtintresset. Var sjätte Strebel-anställd har motor -eller segelbåt och känner väl igen de otaliga vikar och öar, som finnas runt Västervik, för att inte tala om alla oräkneliga grund, som man lärt känna genom sjökort eller av egen "erfarenhet".

Kanske ett dokument

Anteckningar från sammanträde inom kommittén för Skolorkesterinsamlingen den 1.7.1953.

1.

G. Dahlberg meddelade att insamlingen för skolorkester nu kan anses avslutad. Ytterligare tillskott kan inväntas genom utlottning av ett av A. H. Pettersson skänkt flaskskepp för prenumeranter i Amerika på Gustavsbergaren. Stora bidrag eller omkring 1.150:— kr. ha influtit från skolfesterna. På kommunen finns idag insatt kr. 2.921:— och redovisning har lämnats genom Gustavsbergaren. Rapporten godkändes.

2.

Herr Dahlberg meddelade vidare att han efter samråd med kommittéledamöterna accepterat Blåsorkesterns förslag att igångsätta försöksundervisning för en skolorkester bland intresserade elever och att man även lämnat orkestern fullmakt att vidtaga reparationer av gamla instrument, som överlämnats av Blåsorkestern samt inköp av kompletterande besättning. Åtgärderna godkändes.

3.

Herr Wahrenberg överlämnade skriftlig redogörelse över den igångsatta verksamheten, upptagande förteckning över antagna elever, kostnader för reparationer och nyanskaffning och plan för den närmaste verksamheten. Blåsorkesterns åtgärder godkändes med tacksamhet. Fakturor från Eric Pettersson attesterades för likvid genom Kommunalkontoret.

4.

Till att leda den fortsatta verksamheten såsom styrelse utsågs S. Wahrenberg, S. Wallius varjämte Skolstyrelsen anmodas att utse en representant. Denne skulle samtidigt vara materialförvaltare och kassör. Alla medel böra redovisas under Skolans konto för Musikundervisning på Kommunalkontoret, varvid Skolorkesterns medel redovisas under särskild rubrik.

5.

Herr Sjöberg meddelade att ABF vore intresserad av att inskriva Skolorkestern som cirkel i ABF, varvid statsbidrag och anslag kan nyttjas för undervisningsarvode. Herr Wahrenbergs förslag om en särskild trumslagarecirkel under hösten godkändes, även denna bör kunna påräkna stöd genom ABF, så att arvode för läraren kan utgå med 5:— kr per gång.

6.

Fullständig inventarieförteckning upprättas av herrar Wahrenberg och Wallius, varefter denna överlämnas till skolan, som registrerar instrumentet m. m. som skolans egendom.

7.

För den fortsatta verksamheten med sikte på en vidgad musik- och sångutbildning dryftade de närvarande olika förslag och önskemål. Man enades om att med kommittén för insamlingen som stomme utökad med villiga och intresserade personer inom samhället bilda en cirkel för sång- och musiklivets främjande i Gustavsberg.

8.

Herr Gezelius framförde ett tack till initiativtagarna för insamlingen och för de insatser man redan gjort för en skolans egen orkester. Han tillönskade den nya verksamheten all framgång och trodde att man i framtiden med särskild aktning skulle tänka på dem, som en gång satte skolorkestern i aktion och ledde insamlingen för instrument. Givetvis kommer medel att behövas i den mån verksamheten utvecklas och kräver speciella lärarkrafter, men han hoppades att den skall finna stöd, som nu, genom frivilliga insatser, genom anslag från kommun och fabrik och genom skolans stat för musikundervisning.

Ur-gustavsbergaren

Vi har fått in några förslag på kandidater till epitetet Ur-Gustavsbergaren, ett uppslag som väckt stort intresse. För dagen presentera vi alltså EVA OLSSON och vänta nu på att andra gustavsbergare tar upp kampen om blomstren.

Flickan	Eva Olsson f. 28.12.1951
Moder	Lillemor Olson f. 5.2.1932
Moder	Karin Johansson f. 27.9.1911
Moder	Gertrud Jonasson f. 23.3.1891
Fader	Ludvig Säfström f. 27.8.1854
Moder	Karolina Säfström f. 4.11.1834
Fader	Peter Säfström f. 3.3.1805 (infl. till Gustavsberg omkr. 1826)

Red.

Gamla Gustavsbergs-idrottsmän samlas den 24 oktober i Gustavsberg. Närmare meddelas senare.

Schacksällskapets styrelse vill härmed meddela att vi återupptar arbetet från och med den 24 sept. Vi kommer att starta med en cupturnering efter samma regler som förut, alltså med utslagningsmetoden, den som får två förluster är utslagen. Klassindelningen 1—4 kommer att bibehållas och startar samtidigt som cupen, för korande av klubbmästare i respektive klasser.

Denna turnering är dubbelrondig.

En nyhet för året är, att vi tänker starta en nybörjarkurs för ungdomar, från 10 till 20 år. Lärare blir Anton Andersson.

Alla ungdomar som äro intresserade kan anmäla sig till A. Lindström eller Bertil Svensson.

Vidare skall fabriksschacket hållas vid liv.

Vi startar för den skull med en korrespondensmatch mellan Svenska mästaren i klass I år 1952 Herr Gösta Forslund, Fagervik, som skall spela mot vår egen mästare A. Andersson.

Det kan tilläggas att Forslund i år fick skönhetspriset i schack inom Mästarklassen. Så där blir det hårda tag för vår Anton. Den 29 okt. kommer landslagsspelaren B. Sundberg att spela en simultanmatch mot ett 35-mannalag från Gustavsberg.

Efter jul börjar K. F:s schackserie, där vi blev tvåa föregående arbetsår, men varför inte sikta högre detta år. Ska vi göra ett försök? Men då måste ni alla, som kan spela schack vara oss behjälpliga. Offra om möjligt en kväll i veckan för schackträning.

Våra spelkvällar blir tisdagar och torsdagar.

Lokal blir samlingslokalen Mariagatan 13.

Till sist vill jag rekommendera ett standardverk över den moderna spelöppningsteorin, som alla schackspelare bör skaffa sig.

Det heter Spelöppningsteori av Dr. M. Euwe 12 band och kostar 2:50 per band.

Väl mött!

Bertil Svensson.

UNGDOMSKLUBBEN VITA TANDEN

påminner om medlemslöftet, "att vårda och akta sina tänder". Många har slarvat under sommaren, så det är nog bäst att vi gemensamt går in för schemat ännu en gång. Vi startar alltså den 15 september. Och lämnar in det när skolan slutar till Jul. De som vill vara med passar då också på att spara till julpengar. Kasper har meddelat att han på nyåret vill se er på midvintermöte, då ni som följt schemat får vara med om nya äventyr med Kasper, Sambo och prinsessan Vita Tanden. Schemat kostar 10 öre och det kan du nog få köpa i skolan, av farbror Harald, tant Lilian eller

Farbror Gösta

STÅNGTENNIS.

Pelarboll kallades det här i min ungdom och det är enkelt att åstadkomma. Sätt fast ett långt kraftigt snöre eller ett 2 ½ meter långt klädstreck i toppen på en något längre stör, som sättes fast i marken. En tennisboll vecklar du in i en stadig tygbit och knyter fast i repändan. Två slagträn kanske du kan göra själv eller också kan du använda bordstennisrackets. Rita ett streck på varje sida om stången, så får ni var sin planhalva, som ej får överskridas. Nu gäller det att slå bollen, så att repet rullar upp sig kring stången. Du slår medsols och din motståndare motsols. Den som först fått hela snöret med bollen i varv kring stången har vunnit. — Det är ett bra motionsspel. Sätt igång!

G. D.

KASPER

kommer igen! Till vintern har han lovat att låta barnen vara med om nya äventyr. Välkommen!

BLOMSTERKRANSEN.

Om vi skulle ta och friska upp vårt minne ett slag så här på höstkanten. Nu vet ni väl namnen på en hel del olika blommor som ni har sett i sommar i skogen, på ängarna och i trädgårdarna.

Den här leken heter Blomsterkransen och går till så här: Deltagarna som kan vara få eller många, sitter i ring. En av deltagarna säger namnet på en blomma t. ex. blåklocka, nästa ska säga en blomma som börjar på A t. ex. aster, alltså en blomma som börjar på sista bokstaven i föregående blomnamn. Nästa säger kanske ros o. s. v. Det får inte bli för långa uppehåll mellan varje blomnamn. Kan man inte, får man gå ur leken. Den som blir sist kvar har vunnit.

L. W.

TECKNA OCH MÅLA GUSTAVSBERG.

Nu inbjuder Barnsidan alla skolbarn till en teckningstävling. Det gäller att rita och måla en valfri vy från Gustavsberg, ditt hem, din lekplats, en gata, en skogsbacke, utsikten över sjön eller vad du vill. Men det skall vara från Gustavs berg. Ut alltså med penna och ritblock och pröva på. — Teckningarna eller målningarna skola vara insända till Redaktionen före 1 november och resultatet kommer i Julnumret. Skriv ditt namn, klass och adress på baksidan av ditt bidrag. — Flera bokpris kommer att utdelas.

Red.

HAR DU EN RÅ POTATIS

vattenfärger och en ljus enfärgad tygbit hemma?

Ja, då kan du också göra den här lilla presenten till pappa eller mamma, som jag nu ska beskriva.

Man delar en rå potatis mitt itu och ritar med en färgpenna ett mönster i snittytan. Mönstret ska vara enkelt, inga petiga detaljer. Karva sen ur potatisen runt om mönstret så att mönstrets yta ligger högre. Måla nu på mönstret med vattenfärger, ganska kraftigt, tryck mönstret på tyget. Man måste måla på ny färg för var gång man ska trycka.

Nu kan du göra en trevlig duk med blommor, blad eller vilket mönster du nu tänker hitta på. Duken kan du fransa upp i kanten. Du kan också trycka en väggbonad.

Ja, så är det bara att sätta igång. Lycka till!

L. W.

SEMAFORERING.

På ett par rundstavar om 50 cm nubbar du fast en flagga om 30×40 cm av vitt eller rött tyg. Be din kamrat göra liknande flaggor och sedan kan ni börja öva alfabetet enligt nedanstående schema. Rätt snart kan ni på långt avstånd sända meddelanden till varandra och med övning blir ni snart riktigt duktiga. Det är en skojig och nyttig hobby, som scouterna använder sig av.

G. D.

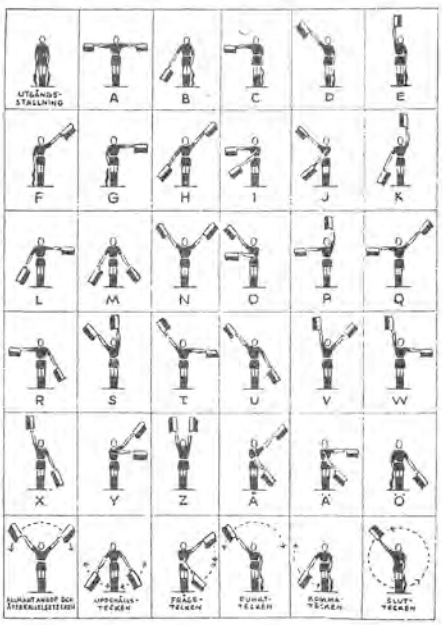

Ja, nu har vi bara att spela för hemvärnet i Nynäshamn en dag i september och se'n är 'spelet om sommaren' slut för i år. Vi tacka vår publik för visad uppskattning av våra musikaliska strävanden och hoppas att nästa år få fram ännu bättre resultat av vinterns arbete.

Och så är vi inne i den vår de svaga kalla höst. Därmed må vara hur som helst, men visst blir man litet vemodig, när löven börja gulna och falla av. Eller hur? Vi ska bara inte bli så ledsna att livet tycks oss meningslöst för — den våren, ja den våren; den kommer igen, ja den kommer igen o. s. v. Så det så. Fast en del människor är ju på tok för känsliga. Både för naturens och livets skiftningar. Ibland händer det t. o. m. att folk blir melankoliska bara för att dom tycker sig vara för små i förhållande till universum. Naivt! Universum är ju inte på långa vägar så stort som . . . ja, så stort som man tror. Nej, tacka vill jag solipsisterna. Det är folk hela da'n. Visserligen kan dom vara mycket stora glädjedödare inom t. ex. umgängeslivet och för allt i världen även inom arbetslivet; och naturligtvis är dom skeptiska mot idéellt föreningsliv (som föreningsmedlemmar uteslutande negativa för att inte säga medvetet nedrivande) och kulturarbete. Ja, dom är strängt taget emot allt som avser att fördjupa samhällsgemenskapen och göra livet roligare och trivsammare för oss alla. Men deras styrka är den fullständiga frihet från självkritik som kännetecknar deras psyke. Och det är väl en oerhörd tillgång i dessa nervösa och komplexbemängda tider? Nej, nu skämtar jag bara. Solipsisten eller jagmänniskan är en sorglig företeelse och därmed jämnt. Men det finns faktiskt en filosofi som går ut på att ingenting annat existerar än det egna jaget och det är den s. k. solipsismen. Solipsisten argumenterar så här: Vad är omedelbart givet för mig? Mitt medvetande och för övrigt ingenting. Huset jag ser är min iakttagelse, människan, jag talar med, likaså. Utanför mig existerar ingenting. Existerar gör bara mitt jag, mitt medvetande, mitt andliga vara; det finns ingen yttervärld oberoende av mig — allt det där är bara ett foster av min ande: Ty jag känner bara mitt inre liv, som jag inte kan hoppa ut ur. Allt jag ser, hör, smeker; allt jag tänker och grubblar — allt det där är bara mina förnimmelser, mina föreställningar, mina känslor. Schopenhauer påstod att de uppriktigaste anhängarna till solipsismen endast fanns på dårhuset och det få vi väl hoppas äger sin riktighet. Fast nog tycker jag att även vi "normala" människor ha för mycket solipsism i vårt passiva eller aktiva beteendemönster.

Fanfar.

Vi gratulera!

Lördagen den 15/8 var en varm och vacker dag. Det ljöd kraftig och fyllig sång uppe från Prästgården, men så var där också O.D., vars Stockholmsgrupp samlats för att hylla sin tenor, kyrkoherde Olle Hallin på hans 50-årsdag.

Släkt och vänner, kolleger och korporationer hade redan uppvaktat med blomster och gåvor, då jag personligen och högst officiellt hade nöjet överbringa min och företagets hyllning på högtidsdagen och tacka för ett gott samarbete.

Vi i läsekretsen — ja jag menar Gustavsbergaren — hyllar Dig som en god och glad människa. I Forum är det alltid festligt att vara opponent mot Dig, ty man kan vara säker på att få svar på tal. Du är en lärd man, som kan tala med bönder på bönders vis och med lärde män på latin. Du är en bra herde med kärnfulla predikningar. Du är sångare! — En och annan tycker att Du är kärv — och vem karakteriseras icke så, som har med mycket folk att göra! Vi som mött Dig ofta och lärt känna Dig i arbetet för kyrkan, i regn och solsken på livsstigen, i diskussionen eller på vårvandring i skogen, tackar för Ditt intresse för vårt samhälle och Din omtanke kring dess innevånare. God fortsättning!

Gösta.

När Erik Nilsson fyller 50 år den 26 augusti kan han blicka tillbaka på en lång och gagnande bana i det företags tjänst där han har sin dagliga gärning och i folkrörelsernas tjänst.

Som de flesta "Gustavsbergsgrabbar" på den tiden började han arbeta vid porslinsfabriken vid 13 års ålder. — Detta var 1916. Det var dåligt betalt och ont om mat och "Kicke" var inte sen att ansluta sig till fackföreningen när den bildades 1919. Det var mest den socialdemokratiska ungdomsrörelsen som intresserade honom vid denna tid. Han tillhörde under flera år fackföreningens styrelse och har alltid aktivt deltagit i arbetarkommunens verksamhet. De kommunala uppdragen följde med ledamotskap i fullmäktige, kommunalnämnd, folkskolestyrelse m. m. Han är nämndeman sedan några år och fullföljer med intresse detta som alla övriga uppdrag han fått att förvalta. Nämnas bör att han livligt har deltagit i konsumentkooperationens verksamhet och är v. ordförande i Konsums styrelse i Gustavsbergsföreningen. Under alla år har han varit anställd vid porslinsfabriken och han kan livligt beskriva utvecklingen från kopp- och tallriksverksta'n i den gamla fabriken till företagsnämnden vid den nutida porslinsfabriken i Gustavsberg. Vännen och kamraten Erik Vilhelm Nilsson hyllar vi hjärtligt på 50-årsdagen och önskar honom hälsa och krafter att ännu i många år kämpa för det han anser rätt och riktigt. Gustavsbergaren hälsar och tackar honom på jubileumsdagen.

Gunnar.

Tack!

För all uppvaktning och vänlig hågkomst på min 75-årsdag, ber jag härmed få framföra mitt varma tack till Fabriksledning, kamrater, släkt och vänner.

CARL PETTERSON.

FÖDDA:

Den 9 juni Gun Helena d. t. Per Gustav Adolf Larsson och h. h. Agda Elvira f. Svedin, Sadelväg. 4 b.
Den 18 juni Ingrid Lillemor d. t. Jan Heldgard Öhman och h. h. Ingrid Linnéa f. Wallius, Hästskoväg. 12.
Den 18 juni Per Ola Sigfrid s. t. Folke Lennart Andersson och h. h. Marta Ingegerd f. Svensson, Trallbanev. 1.
Den 24 juni Per Rolf Ingemar s. t. Per Arnold Persson och h. h. Inga-Lisa f. Nilsson, Skeviksgat. 3.
Den 26 juni Göran Lennart s. t. Albert Lennart Fagerström och h. h. Maj Elisabet f. Eriksson, Hästhagsterr. 17.
Den 30 juni Rolf Lennart s. t. Karl Lennart Norling och h. h. Sigrid Ingegerd f. Mårtensson, Skeviksg. 3.
19 juli En dotter t. Nils Hugo Otto Engström och h. h. Britt Marianne f. Ullberg, Mörtnäs.
Den 5 aug. Inger Elisabet d. t. Karl Torvald Hamberg och h. h. Inez Elisabet f. Jägbeck, Hästskov. 12.
Den 6 aug. Lisbet Margareta d. t. Per Erik Gustavsson och h. h. Dagny Maria Lucia f. Åberg, Mariag. 10.
Den 15 aug. Bengt Åke s. t. Bror Gunnar Mattsson och h. h. Rull Karin Gunvor f. Nilsson, Hästskoväg. 12.
Den 18 aug. Ulla Kristina Marianne d. t. Rune Alfrid Nordin och h. h. Ellen Marianne f. Persson, Hästhagsv. 5.
Den 18 aug. Kerstin Margharita Agneta d. t. Göte Henry Valdemar Engvall och h. h. Elsa Doris Elin f. Larsson, Ösby 1: 1.

VIGDA:

Den 11 juli. Stig Ragnar Jonas Holmdahl, Enskede och Gunborg Holmström f. Fransson, Värdshuset.
Den 18 juli. Nils Harry Östberg, Kullen 6 och Elsa Karolina Israelsson, Kullen 6.
Den 25 juli. Karl Olof Holmberg, Mariag. 13 och Ingrid Helena Chronander, Hästhagsterr. 1.
Den 29 juli. Knut Axel Herbert Johansson, Bergsg. 3 och Inga Lisa Backman, Bergsg. 3.
Den 29 juli. Harald Gunnar Eriksson, Solna och Mary Aimé Ahlgren, Algatan 1.
Den 5 aug. Fritiof Sigvard Armand Ytterholm, Gävle och Anna Kristina Lundberg, Ald.h.
Den 8 aug. Lars Rönnberg, Lidingö och Katarina Grundsten, Algat. 2.
Den 15 aug. Sven-Erik Viblom, Sthlm och Ulla Ingegerd Pettersson, Mörtnäs.

DÖD:

Den 25 juni. Fru Jenny Margareta Larsson f. Bergqvist h. t. vägarb. Victor Valfrid Larsson, Mörtnäs. 58 år.

†

Albert Zetterberg

Den 6 augusti avled f. d. handlanden Albert Zetterberg, Återvall, Ingarö, i en ålder av 76 år.

Med Albert Zetterberg gick en av Ingarös mer framträdande kommunalmän ur tiden. Han kom — kanske omedvetet — att representera ett märkligt skede i Ingarös historia, en mellanperiod som nu kan överblickas. Denna tidsepok begränsas å ena sidan av den s. k. 40-gradiga skalans upphävande och allt vad detta innebar, å andra sidan av Ingarös uppgående i storkommunen Gustavsberg.

Under denna tid kom Zetterberg att bekläda ett utomordentligt stort antal kommunala poster. Sålunda var han under en mycket lång period kommunalnämndens ordförande. Tidvis bekläddе han även posten som kommunalfullmäktiges och kommunalstämmans ordförande. Han var dessutom överförmyndare, representant för brandstodsbolaget etc.

Zetterberg ägde egenskaper som i hög grad gjorde honom lämpad som kommunalman, hans klara förstånd, hans omutliga rättrådighet och icke minst hans oräddhet. Och målet för hans ord och handlingar voro alltid detsamma, kommunens och församlingens bästa. — Att Zetterberg icke var någon förespråkare för Ingarös uppgående i storkommunen Gustavsberg torde väl vara välkänt av denna tidnings läsare. Med den ärlighet och öppenhet som var honom egen framlade han sina synpunkter på denna sak i januarinumret 1951 av "Gustavsbergaren". Och det må väl för var och en vara fullt förståeligt, att han, den gamle kommunalmannen, som under så många år lett sin kommuns förvaltning hade svårt att förlika sig med denna förordning som gjorde hans kommun till blott en del av en större enhet. — På sin 75-årsdag uppvaktades han av den nya storkommunens två ledande kommunalmän, en uppvaktning som kanske gladde honom mer än någon annen och om vilken han ofta talade. —

Men Albert Zetterberg sökte tjäna sin bygd på många sätt. Mot slutet av sitt liv, sedan han dragit sig undan sin borgerliga gärning, ägnade han sig åt ett icke oväsentligt studium av Ingarös historia. Dessa sina studier redovisade han sedan i tidningsartiklar, dels i Ingarö-tidningen, dels i Gustavsbergaren. Och här finner man ett annat drag i Albert Zetterbergs karaktär, den fina, stilla humorn, med vilken han såg på människorna, deras strid och ävlan.

En gammal trotjänare åt Ingarö kommun och församling har gått hädan. Men må hans minne leva!

Stig Magnusson.

Livet där, börjar här

Alla skall vi dö en gång
det är det säkraste vi vet i livet.
I vårt hjärta brusar då en sång
om något som i himmelen står skrivet
Livet där, börjar här
Och gravens allvar förvandlas uti
glädje.

Förvandling är då den sång
som för oss närmare till döden
Brödet blev oss brytet så en gång
för att förvandla våra öden
Livet där, börjar här
Och gravens allvar förvandlas uti
glädje.

Andligt liv i hjärtat bär
Se helvetet förjagas
Likt mörkret svann där ljuset är
vårt liv kan ej beklagas
Livet där, börjar här
Och gravens allvar förvandlas uti
glädje.

När nådens kraft vårt hjärta sport
Se livet är oss nära
Förvandlad blir då dödens port
vi kan den åter bära
Döden är, då oss kär
Se gravens allvar i vår glädje.

LENNART NYSTEDT.

September

Efter glädje kommer sorg — efter sommar kommer höst. Det är gamla pålitliga visdomsord! September är visserligen ingen höst, men september förkunnar att sommaren är förbi, den ljuvliga, lyckliga sommaren. September är en föraning och en varning — stämmer till eftertanke, till meditation... En pärla, mera skinande, mera skön än någon annan skall fogas till de andra.
Det inger mig vemod. Och ändå finner jag det så naturligt. — Så kom då september med din klara, rena luft. Lär mig tänka kloka tankar. Och giv mitt hjärta frid.

A-l-x

Fritt Forum

Helveteläran

De, som i sommar följt med i de stora dagliga tidningarna på kultursidan, har gång på gång sett ovanstående rubrik. — Diskussionen har varit het och motsättningarna stora trots att det nästan uteslutande varit kyrkans tjänare som yttrat sig.

Jag har med intresse följt denna polemik och jag måste säga att det har förvånat mig, med all denna oenighet och alla dessa olika åsikter. — Kanske inte så mycket för åsikterna i sig själva, men för det sätt, den omedgörliga ton de blivit framförda i. Det märkvärdiga är ju även att allesamman söker sitt stöd i bibeln och vad jag förstår — som enkel lekman — så får dom det också.

Det har då på något vis känts för mig som om allesammans antingen missuppfattar meningen i de bilder bibeln talar med, eller också att bibeln är ett enda nonsens.

Till slut har jag dock stannat vid den första åsikten. Bibeln rör sig nästan uteslutande med bilder, särskilt när det blir tal om andliga realiteter som himmel och helvete. — Kanske har vi nutidsmänniskor vuxit ifrån detta bildspråk så att vi inte förstår det längre? De täcker inte längre något verkligt begrepp för oss, för vi kan inte uppleva det som verkligen ligger bakom dem. — Kanske gjorde man det, upplevde man det på den tiden. I dag när man går i kyrkan och prästen talar om helvetet, har man då inte en känsla av att man egentligen måste lägga huvudet bredvid sig för att kunna tro vad som säges. Det har liksom bara blivit så. Helvetet har använts för att skrämma folk till kyrkan. Sedan kyrkan i viss mån har blivit något isolerat för sig själv, har den haft stora svårigheter att nå en andlig kontakt med begreppen himmel och helvete. Förr var kyrkan en institution över allt annat. Inom kyrkan rymdes både vetenskap, konst och religion. I dag står dessa tre i viss mån isolerade från varandra.

Fyra fotografer, fotografera samtidigt från olika håll samma träd. När bilderna framkallats, vill var och en av de olika fotograferna påstå: Så ser trädet ut. — Så här min bild. Detta är verkligheten, den enda verkligheten. — Men alla har ju rätt.

Ja sannerligen, verkligheten har många sidor. Den andliga inte minst. — Man kan inte ta ner en sanning ur den andliga världen och säga att den är den enda, hur riktig just den bilden än kan vara.

Om vi spänner en fioltråd rätt över rummet och stämmer den i G, och vi sedan gör detsamma med en annan tråd, skall vi finna att den första klingar med, när vi kommer i samma tonläge med båda. — När vi träffar på en andlig verklighet, där det känns som om hela ackord tonade med, så tror jag att vi är på rätt väg.

Professor Hjalmar Lindroth skriver: "Kyrkan har icke förstått att hålla perspektivet mot evigheten öppen." — Ja kanske var det så, att människan förr i världen, mera hade tid att knäböja vid evighetens tröskel och lyssna till det gränslösa rummets stillhet. — Likaväl som vår kropp blir förslöad om vi inte använder den, eller våra ögon skulle förlora sin syn om de en längre tid skulle utsättas för ett absolut mörker, så kanske det också är med vår själ och ande. Den andliga verkligheten har blivit så förnekad att man inte längre kan se den. Intellektet har tagit överhand t. o. m. i det religiösa tänkandet till den grad att upplevelsen gått förlorad.

Helvetet är för mig en andlig realitet. Helveteläran hör intimt samman med rädslan för döden. Denna dödsångest hör samman med att individens livsform ej kan utfyllas med ett innehåll ur den andliga världen. Människan lever i sig själv och hennes kropp är hennes fängelse.

Men Kristus säger även "Jag skulle ännu ha mycket att säga Eder, men I kunnen ännu icke bära det." — Med säkerhet sade han detta icke för att undanhålla oss något om verkligheten, utan därför att vi måtte förbereda oss att bära det. Från epok till epok vill han uppenbara för oss alltmera av mysteriet livet och döden, himmel och helvete. Men jag tror inte han ville skrämma oss för helvetet, så att vi icke kunna bära det.

Det är upplevelsen av Kristus som en andlig verklighet som skall hjälpa oss att förjaga helvetet.

Kristus säger: "Jag är ljuset". — När solen lyser då är mörkret inte mer, utan strid, det bara helt plötsligt försvinner. Paulus säger: "Icke jag utan Kristus i mig." — Därmed skulle jag tro han vill uttrycka allt det som vi beteckna som nådens begrepp.

Här är den centrala punkten i frågan himmel och helvete. De skall vara de sanna kristna som kan låta alltmer av Kristi nåd lysa ner i sitt hjärta. De förstockade skall vara de som säger: "Nej gå tillbaka till bibeln, endast vad hittills kommit fram är sant." — Men dessa glömmer att Kristus sagt: "Jag har ännu mycket att säga Eder men I kunnen ännu icke bära det."

Prästens uppgift är, skulle jag tro, att visa dörren till en andlig verklighet, men inte att falla den stora domaren i ämbetet.

I en liten by i Schweiz som heter Dornach, finns en skulptur av Kristus. Med höger hand värjer sig Kristusgestalten mot himmelen, mot Lucifers eller Satans andliga realitet, med den vänstra handen mot jorden värjer han sig mot Ahriman mot Djävulens krafter. Den bilden visar hur Kristus är vägen. — Om Böjgen i Ibsens Per Gynt ropade "Gå udenom Per, gå udenom" så vill Kristus visa vägen rakt igenom dessa krafter.

Lennart Nystedt.

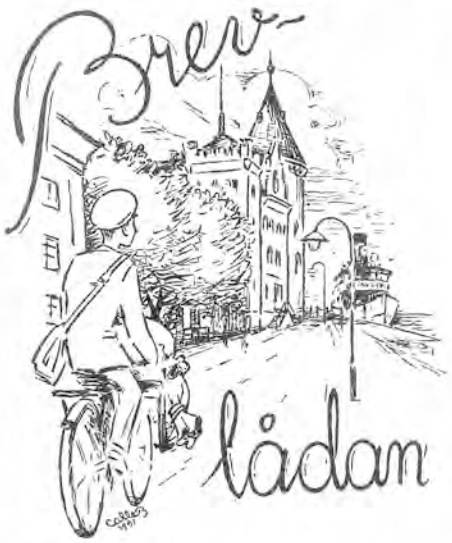

Gerda och Karl Sjölander i Bayport, Minnesota, skickar en dollar från USA till dragningen på Kapten Petterssons skuta, vilket sker till jul. "Vi är så glada att få ta emot Gustavsbergaren och läsa nyheter därifrån. Vi är gamla gustavsbergare och har varit i Amerika i 42 år. Hälsningar till alla gamla gustavsbergare, som kommer i håg oss". Tack och många hälsningar tillbaks!

Kapten A. H. Pettersson, Walnut Creek, är litet besviken för att inte flera i USA sänt sina dollar för utlottningen av flaskskeppet. — Det kommer nog och det brådskar ju inte, herr kapten! — Vår intresserade vän tycker annars att det är roligt att knåpa med skutan, medan tankarna kretsa kring gamla Gustavsberg. — Vi återkommer!

Aldo Gustafsson skriver ett långt tack som tolk för Pensionärsföreningens medlemmar. Tyvärr tillåter inte utrymmet och blygsamhet att det hela återges. Det är riktat till företaget och alla dem, som hjälpt föreningen med andlig och lekamlig underhållning vid dess sammankomster. Och det är ett tack till en bra styrelse i föreningen.

God fortsättning!
Red.

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

LIVSFARLIGA SPRICKOR

BORT MED ALLT GLASYRSPRÄCKT SANITETSGODS

Gammalt poröst sanitetgods är alltid ohygieniskt men blir livsfarligt under epidemitider. Smittämnen biter sig fast i glasyrsprickorna och bildar virulenta bakteriehärdar i det porösa godset. Undersökningar har visat att dylikt infekterat gods inte kan desinficeras ens under laboratorieförhållanden. Tag därför varning av sommarens paratyfusepidemi och byt ut gamla spräckta klosetter och tvättställ mot moderna sintrade sanitetsapparater.

GUSTAVSBERG

EN INDUSTRI I FOLKHÄLSANS TJÄNST

STOCKHOLM · FLEMINGGATAN 62 · TEL. 52 08 60
FÖRSÄLJNINGSKONTOR ÄVEN I GÖTEBORG · MALMÖ · NORRKÖPING · GÄVLE · ÖREBRO · KALMAR · KARLSTAD · SUNDSVALL

Pris 75 öre